

Slišal sem, kako trava raste



Pridobljeno iz Wikivira, dne 03. november 2020

Slišal sem, kako trava raste

Tone Partljič

Viri: [\(COBISS\)](#)

Dovoljenje: To delo je objavljeno s pisnim [dovoljenjem](#) avtorja, pod pogoji licence [Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 3.0](#).



Stopnja obdelave: V tem besedilu je še veliko napak in ga je potrebno pregledati ali pa še ni v celoti prepisano.

Izvozi v formatu:



[epub](#)



[mobi](#)



[pdf](#)



[rtf](#)



[txt](#)

Pesnica

Sta dve Pesnici. Vas Pesnica in reka Pesnica'. Zato večkrat rečem, da sem svoja otroška leta preživel v in ob Pesnici. Baje je nekje pod Kozjakom še manjše naselje, ki mu tudi pravijo Pesnica, a ne vem prav, kje je to. V Pesnico so me prinesli starši, ko mi je bilo eno leto. Iz Pesnice sem odšel, ko sem dopolnil dvajset let. A sem se vedno vračal in še se vračam ... Tam so moji ljudje, moji spomini. Vedno sem bil ponosen, kadar so me v šoli vprašali, od kod sem doma. Iz Pesnice, sem ponosno odgovoril. Saj se mi zdi beseda tako lepa in pesniška. Moški, ki pišejo pesmi, so pesniki, ženske pa pesnice. Ali cela vas piše pesmi? A najbrž ne gre za vas, ki niti prava vas ni, gre gotovo za rečico Pesnico, po kateri je naselje v dolini dobilo ime. Rečica Pesnica pravim zato, ker so se vedno norčevali, če sem rekel reka Pesnica. To ni nobena reka, navaden potok je, so govorili zavistneži iz Cirknice ali Košakov in celo iz Maribora ... In res ni kaj prida vode v tej strugi. Zdaj pa so jo še sploh skvarili, ko so jo regulirali, zravnali, oskubili grmovje in vrbe ob njej. A v mojem spominu živi rečica Pesnica iz mojega otroštva, ki se je med visoko travo, med vrbovim šibjem in med drevesi, ki so visela nad strugo, počasi pretakala dol proti Hrastovcu in proti Dravi. Pesnica izvira menda nekje v Avstriji, potem teče prek Kozjaka v dolino, ki je dobila prav tako lepo ime Pesniška dolina. Od zahoda na vzhod teče! K soncu teče! Od mrkih Avstrijcev k prijaznim ljudem iz Slovenskih goric! S senčnih hribov in kozjaških globač na vroča dehteča polja se preлива. Joj, kaj je bilo belic, rdečeočk, ščuk, klenov v njej! Kako sva z bratom opazovala ribe, ki so begale sem in tja, ko sva se preveč približala! Kako sva jih potem lovila, najprej z buciko, potem s pravim trnkom. Prevelike škode ribjemu zarodu seveda nisva naredila, čeravno sva res včasih potegnila kako belico ali klena iz nje. Tudi ata je hodil najprej skrivaj, potem pa z ribiško dovolilnico za vodo in lovil klene na češnje ... Zdaj je včasih v njej, posebno poleti, skoraj stoječa in umazana mlakuža. In nihče se več ne kopa v njej. Kako pa smo včasih noreli po vodi, se poganjali z eno nogo po tleh, z drugo pa udrihali po gladini in tulili, glej, plavam, glej, plavam ... Zdaj

je taka, ker so jo regulirali, da ne bi več poplavljala. Poplave so najbrž delale veliko škodo, ker se je voda razlila po pašnikih, kjer je rasla kislja trava in šar ... Reka pa je temno rjava kot kava (smo pravili) norela in divjala proti Dravi. Vendar ne pomnim, da bi kdaj podrla kako hišo ali prinesla truplo ... Tudi nisem slišal, da bi se kdo utopil v njej. Kajti voda je po nekaj dnevih upadla in je bila spet ljubezniva, le po dolini se je razlivalo veliko jezero, ki je ostalo nekaj dni, potem pa se tudi presušilo. A včasih je bilo globoko do pasu. Z bratom sva očetu pokradla kar precej lesa in delala splave, ki pa so se nama kar naprej potapljali. Potem je nekdo, menda Tomažičeva Edi in Dani, naredil splave iz železnih sodov in desak in vozila sva se tudi midva in predstavljala nadvse pomembno Pesniško mornarico. Glej, vruga, brat je bil kasneje res pravi mornar in je preplul ves svet! Kaj če ga je prijelo, ko je plezal na splav v Pesnici? Tudi ščuke smo iskali in lovili po travniku in belice, ker jih je voda naplavila. Zdaj vsega tega ni in Pesniška dolina ni več, kar je bila. Res pa je, da so jo kmetijski strokovnjaki dobro izsušili in je zdaj tam veliko in zares lepo pšenično polje. Celotno morje zlatih klasov je, ki jih režejo splavi - kombajni. Vodo so skvarili, dolino obogatili. Čisto nekaj drugega pa je vas Pesnica, ki leži na levem bregu rečice, oziroma dva, tri kilometre severno od reke. To res ni prava vas, saj nima cerkve in pokopališča, brez tega pa prave vasi ni. V mojem otroštvu tudi pravega središča ni imela. V dolini, ob potočku Cirknica, je tekla pod hribi na eni strani železnica, na drugi pa meddržavna cesta. Saj še zdaj tečeta, če tako rečem, le potočka Cirknice ni več. Tudi to dolino so regulirali in uničili potoček... Ob cesti so bile že v mojem otroštvu tri ali štiri velike hiše, in sicer Kerenčičeva gostilna, Hadnerjeva pekarnica, trgovina in morda še kaj. Nemci so potem nekaj metrov nad cesto začeli graditi veliko šolo, saj so bili prepričani, da bo Nemčija preprosto »večna«. A so morali pobrati šila in kopita, preden so jo do konca zgradili. Še jaz sem hodil po vojni v to nedokončano šolo. Zdaj je končno lepo ometana in dozidana. Potem je v dolini zrasel še zadružni dom ... In v zadnjih letih nešteto novih hiš in hišic, ki pa so take, kot bi jih znosil skupaj veter. Nekatero prav nič ne sodijo na tisto osojno pobočje ... Tudi nova občina je grda in nova trgovina, ki se ji reče market, tudi ni lepa. Tako se mi zdi, kot da so mojo Pesnico skazili. Postaja je sicer prenovljena, asarjeva ... Malo ljudi se še vozi z vlaki, tudi tovornih vlakov več ne nakladajo, še skladišče, v katerem se je nagaral tudi moj ata, so podrli... Naša hiša stoji na prisojnem bregu sredi sadovnjaka ... Pod njo sicer še vedno drdrajo redki mednarodni vlaki, ateja železničarja pa tudi že eno leto ni več... Vedno smo bili veseli, ker smo tako na samem, ne sredi gruče hiš ... Nekoč je bilo vse življenje zbrano okoli železniške postaje, zdaj pa okoli ceste. Toda cesta ni ljubezniva. Desetletja po njej tečejo reke avtomobilov iz Avstrije na morje ali na Balkan. Otroci in starci sploh težko pridejo čez cesto. Tako mi je na žalost moja današnja vas čisto tuja. A v meni živijo časi, ko je bilo le nekaj hiš, ko sem bosopetil s hribov v lelenčah na Ranco v šolo, ko sem pri Hadnerju čakal na kruh in mi je prijazna gospa še kdaj stisnila kako zemljo, ko sem kot fant vsako jutro tekkel na vlak in se odpeljal v mesto v

šolo. .. Ko sem nosil domov še kar dobre ocene in ranjeno srce od kake Herte, Angelce, Metke in iskal samoto in prave besede na dolgih sprehodih po okoliških hribih, gozdovih, ob Pesnici. Tam sem izsanjal svojo mladeniško norost, napetost, srečo, obup ... Tam sem na pamet govoril cele kopice Prešer-novih in Cankarjevih besed ... Tja sem tekel, ko sem se vračal od vojakov ... tam sem srečal svojo ženo in tja sem hitel s svojim otročkom in ga nesel pokazat ateju in mami ... Zdaj sedem v avto, zdirjam k mami, jo vprašam, če kaj potrebuje, malo posedim in že se mi mudi iz Pesnice ... A tako po večerih, ko sem sam v Ljubljani v svoji sobici, prihajajo iz mraka k meni kleni in belice, tolmunčki in brzice, poplavljeni dolina, prelepi hribi na obeh straneh doline, sonce in sence, vrbe in jablane, Pazi in Liška, dragi ljudje ... in sem spet srečen, da lahko rečem, jaz sem, veste, iz Pesnice ...

Hotel sem prijete še luno

Nekoč sem že napisal, kako sem hotel prijete sonce. Pred sončnim vzhodom sem se napotil na hrib, izza katerega je vsako jutro vzhajalo sonce; kakor se je to videlo od naše hiše. Ko pa sem prišel na tisti hrib, se mi je odprlo novo obzorje z novimi hribi in tam daleč za njimi sonce. Ata mi je potem razložil, da se človeku odpirajo vedno nova obzorja, sonce-pa je vedno za naslednjim. Ata pa je to že dobro vedel, saj se je z biciklom vračal s fronte domov, od obzorja do obzorja, od hriba do hriba ... Te dni pa sem se spomnil, da sem pred tem izletom za soncem hotel prijete tudi že luno. Otrok pač hoče vse prijete z rokami. Spomnil pa sem se na ta čudni dogodek iz otroštva, ko sem se te dni zaletel z avtom pri vzvratni vožnji v štor na dvorišču in mi je rekla mama: - Bolj si star, bolj si nor! Bilo pa je tako. Ne vem, če mi je bilo kaj prida več kot šest let, ko je umrla stara gospa Pregl, ki je z možem živela dve hiše naprej od nas po bregu. Na stara leta jo je precej zapustila pamet in razsodnost in je dostokrat tavalala po hišah in ni več vedela, kje je doma. To je nas otroke po svoje zabalo; po drugi strani pa nas je bilo tudi malo strah. Odrasli so govorili, da Preglova ni več čisto pri sebi. Ne vem, zakaj smo si otroci mislili, da nam lahko kaj naredi, če ni več čisto pri sebi. V resnici pa je bila krotka, izgubljena, priljudna. Kljub temu vem, da smo nekoč metali nasekano hosto za njo, ko se je smukala okoli nas s Peklarjevimi otroki. Zakaj smo bili tako hudobni, preprosto ne znam razložiti. Otrok zna biti zelo hudoben. Nekdo ji je vrgel košček veje v glavo in skozi belo ruto se je pokazalo rdeče. Prestrašili smo se, zgrozili in zbežali. Mislim, da ni nihče izvedel za to, pa tudi sami nismo prav vedeli, kdo jo je zadel. .. Potem je umrla in ata in mama sta me vzela s seboj, ko sta šla kropit. Bilo me je malo strah, četudi sem že prej videl kakega mrtveca, zlasti med vojno. Nekoč smo otroci našli roko ameriškega pilota, ki so ga Nemci sestrelili. Na njej so bile ure, morda dve ali tri. Ali pa kak kompas. Tomažičev Edi je vzel odtrgana roko v naročje in odpel tisti dve uri ali tri, saj ne vem več, ter si jih potem pripel na svojo roko. Zdel se nam je grozen in obenem pogumen, ker si je to

upal, potem pa smo mu seveda vsi zavidali, ko se je postavljaj z urami. Dan kasneje jih ni imel več. Vzel mu jih je oče. Stopili smo v vežo, kjer je bilo veliko ljudi. Starček Pregl je bil čisto izgubljen, po brkih so mu tekle solze, ljudem je nalival rdeče vino z brajd in ves čas govoril, da je bog vzel njegovo ženo k sebi, on pa bo zdaj tako sam ... V majhni sobici je ležala na parah stara Preglova. Imela je droben, otroški obraz, ves mrzel in bel. Oči je imela zaprte, mene pa je bilo ves čas strah, da jih bo odprla, se sklonila v krsti in pokazala s prstom name: - Ta mi je vrgel drva v glavo ... Nisem bil jaz in ves čas me je imelo, da bi se sklonil k njej in rekel, da ne vem, kdo je to storil, da pa priznam, da sem tudi sam metal kose vej ... - Po kropi jo s pušpanom in moli! mi je rekla mama. Pokropil sem jo z žegn ano vodo in molil ob njej, kakor sem videl očeta in mamu. S sveč ob vzglavju je dišalo po vosku in dimu in vse je bilo nekam svečano. Obraz mrtve ženske je bil bel in miren in jaz sem strmел vanj ko začaran. Ali bom tudi jaz tak, ko bom umrl, mi je šlo po glavi, in ata in mama ... Potem smo bili še malo tam, ata in mama sta nekaj popila, malo molila z ženskami rožni venec in potem smo se odpravili ... Toda na dvorišču sta se še pogovarjala z Mezgečevimi, kakšna reva je bila na koncu Preglova. Pri Preglovih so imeli za hišo mlako. Ker sem morallulat, sem šel za hišo in lulal ob vrbi. Medtem sem gledal v vodo. In v vodi sem nenadoma zagledal blede rumen obraz, ki je gledal vame ... Za hip sem pomislil, da je mrtva Preglova gospa. Ampak ni bila, saj je bil blede obraz nekako sploščen, brez suhega nosa in tenkih ustnic, četudi se je zdelo, da se vidijo oči in ustna votlina ... Kaj je? Me straši smrt? Odtrgal sem suho vejo in se poskusil z njo dotakniti bele prikazni v vodi. Ničesar nism dosegel. Obraz se je svetil prav na dnu. Potem sem počasi stopil v vodo, čeravno je bila že slana na travnikih in noči mrzle. Lahko da je bil že november, ne vem. Stopil sem po mrzli mlaki, toda obraz se mi je odmikal. .. Bolj sem se mu približal, bolj se je oddaljeval... Najprej je izginil v zvalovani vodi in se tresel ter pačil, potem pa je spet blede ležal na dnu in me gledal... Ne vem, morda bi res lezel za njim do srede mlake in bi se mi lahko kaj zgodilo, če bi ne pritekel ata, ki me je že v strahu iskal. - Norček, kaj delaš v mlaki! je vzkliknil. - Nekdo me gleda, sem pokazal na svetlobo v vodi ... - Norček, luna te nosi ... je rekel ata in stopil za menoj v vodo. - Kakšna luna? In pokazal mi je z roko v nebo, kjer se je res blede svetila luna. Najbrž takrat še nisem vedel, da stvari odsevajo v vodi, ali kaj. Prav lahko pa tudi, da me je luna skrivnostno privlačevala v vodi, saj še danes čutim, da ima voda zame nekako privlačno moč. Ure bi lahko stal ob reki ali morju in gledal v vodo ... Ko smo šli domov in naju je z atejem precej zeblo v noge, mi je mama rekla: - Tako si nor, da bi lahko slišal travo rasti. Bil sem ves zmešan, ko sem hodil za njima in sem pogledoval v nebo, ali je tam res luna in ali ni podobna obrazu mrtve gospe Pregl ... Dobro pa sem si tudi zapomnil, da je mama rekla, da sem tako nor, da bi lahko slišal travo rasti. Nestrpno sem čakal, da bo pomlad in bo začela trava rasti. In v aprilu, ko je bilo naše pobočje lepo zeleno, sem večkrat legel na bok in pritiskal uho k zemlji, pa nisem nič razločnega slišal. Ko me je videla mama, se je seveda spet ustrašila. Mogoče se je bala,

da bi se prehladil. - Kaj pa delaš na tleh? - Ja, poslušam, kako trava raste. - Kaj? je vzkliknila. - Saj si ti rekla, sem se branil. - Rekla, seveda rekla ... se je jezila, potem pa dodala še eno modrost, ki sem jo slišal potem dostikrat v življenju in še zadnjič, ko sem se zaletel z avtom v štor. - Bolj si star, bolj si nor. .. Pa vseeno nisem prepričan, da res nisem čisto nič slišal, ko sem poslušal, kako trava rase. Lune pa sem se od takrat vedno malo bal, in ko sem bil zaljubljen, nisem nikoli nobeni deklici rekel: - Glej, kako lepa je luna. Le bral sem, da zalj ubij enci tako govorijo.

O moji prvi (pol)poroki

Če so se na deželi imele živali kar pred vsemi ljudmi rade, ni bilo to nič hudega. Ljudje pa so zelo skrivali svoja čustva med seboj. Zelo smešno bi bilo, če bi se dva držala za roke; da pa bi se pred drugimi poljubljala, kakor je danes v mestu navada, si nekdam sploh ni bilo mogoče zamisliti. In na vasi ljudje še danes ne delajo tega. Razen na samem, seveda. Tudi nekatere dele svojega telesa smo zelo skrivali. Ženska, ki bi imela prekratko krilo ali preglobok dekolte, bi hitro veljala za pokvarjeno. Kratke hlače, zlasti pri dekletih, majice, bluže, pod katerimi ni modrčkov, vse to si je počasi utrjevalo pot med ljudi in mnogi, med njimi tudi moj ata, so trdili, da bo zaradi tega nova vojna ali pa vsaj konec sveta. Tople, zgoraj brez, posebej pa kakšni nudisti ... to je pa še danes na vasi in podeželju nekaj zelo grešnega in skoraj prepovedanega. Ja, nekatere dele svojega telesa smo zelo skrivali. Starejšim se ni zdelo nič hudega, če smo otroci peljali kravo k biku, svinjo k prašiču, kozo h kozlu in če smo to oplojevanje gledali. Tega je bilo okoli nas vse leto na pretek in prav hvalili smo recimo petelina, ki je naskočil zjutraj čimveč kuro. Je že vedel zakaj! S človekom pa je seveda vse drugače. Skrbno smo se skrivali tudi, če smo šli lulat. Mene je bilo še posebej strah, da bi me kdo ne videl, kako držim bingljeca v rokah in škropim travo ali rumenim beli sneg. Po drugi strani pa je bila prav zato pri otrocih velika radovednost, kakšne stvari imajo drugi v hlačkah; enake, različne, večje, manjše ... Zato smo včasih slišali, da so si kje fantje kazali svoje simbole moškosti. Če so za to izvedeli starši, je bil res joj. Ne le da so bili taki dečki tepeni, še hujša je bila sramota, ki jih je doletela, ker so bili tako pokvarjeni, grdi, umazani ... Potem smo celo izvedeli, da je to pri deklicah čisto drugače. To je šele narasla radovednost. Tudi mene so seveda ta vprašanja mučila, vendar vseeno ne tako zelo kot nekatere druge. Bolj me je skrbelo, kako potuje sonce čez nebo, zakaj se rože zvečer zapirajo in zjutraj odpirajo in ali ribe nikoli ne zaspijo in se ne utopijo ... Kljub temu pa se je tudi meni zgodilo nekaj, zaradi česar sem bil nekaj časa čisto zmešan in tudi preplašen. Ker je bil ata navadno cele dneve v službi na železnici, včasih pa kar cel dan in celo noč, smo mu otroci nosili jesti v posebni kanglici, kasneje pa v tako imenovanih »porcijah«; to je v dveh ali treh rajngelcah, ki so bile vse hkrati obešene na nekakšen držaj. Da se je to med vožnjo vse skupaj lepo pretresalo, razlivalo in premešalo, ni potrebno posebej poudarjati. Včasih je bilo več

juhe v solati, kot v porciji za juho, v mesu je bilo včasih listje in trava, kosi kruha pa so bili skoraj vedno prepojeni ali z juho ali s kavo. Tako živahno smo nosili te porcije na železniško postajo Pesnica ali pa gor na postajališče. Pot je peljala mimo Krejačevih, Mezgečevih skozi gozd in potem momo Pojbičevih, ki so bili doma na spodnjem delu gozda, do postaje. Pri Pojbičevih je bilo veliko otrok, ki pa so se še manj radi umivali kot drugi otroci v Pesnici. Zato je tudi mama večkrat rekla nam otrokom, če smo bili zelo umazani: - Umij se, saj nisi Pojbičev! Po vasi se je govorilo, da pri Pojbičevih ne pomivajo posode, ne brišejo žlic, kaj šele, da bi prali perilo. Seveda smo jim bili vsi skupaj krivični, toda takrat smo mislili tako, obenem pa smo se sami počutili imenitnejše, čistejše, bolj gosposke ... Pojbičeve vi so imeli tudi dve deklici, ki sta bili približno toliko stari kot midva z bratom. Ena je bila Verica, druga Lizika. Ko sem se nekoč vračal s postaje, kamor sem nesel ateju jesti, me je v gozdu počakala Verica. Vprašala me je, kje sem bil.. - Ateju sem nesel jesti. - A zdaj pa greš nazaj? - la. - Počakaj malo! In sem stal in sva bila oba tiho, le ona je z boso nogo nekaj črtala po vlažni gozdni zemlji. - Si že poročen? me je vprašala. - Ne, sem se ustrašil. - Pa veš, kako se dva poročita? - Ne vem. Menda v cerkvi. - Kaki cerkvi! Poj z mano, ti bom pokazala! In mi je pokimala ter stopila z gozdne ceste dol v grapo, od koder se ni nikamor videlo. Stopal sem za njo in ne vem, zakaj sem imel srce nekje v goltancu. Bilo mi je kakih devet let, njemu pa še leto ali dve manj. Ko sva prišla v grapo, mi je rekla, da se bo poročila z mano. - Zakaj? sem vprašal. - Zato, ker je Lizika že poročena, pa Mezgečeva Cvetka tudi in Peklarijeva lela ima že drugega moža, samo jaz sem še brez njega in me je zelo sram. - Saj jaz še tudi nimam žene, sem rekel in se malo sramoval zato. - Se bova pa midva, Tonček, poročila, je rekla. - Že, ampak kako? - Samo nobenemu ne smeš povedati, tudi če bi te topli. Postal me je še bolj strah in pojavil se je cel kup vprašanj: kakšna bo ta poroka, če ne smem nikomur povedati; zakaj bi me zaradi nje topli; se bom moral preseliti k Pojbičevim, saj sem vedel, da poročeni živijo skupaj; ampak če se bom preselil k Pojbičevim, potem bojo tako vsi vedeli ... In kako bo sploh s poroko, ne bo kaj bolelo? Vendar je Verica že razložila: - Poročila se bova tako, da se bova oba naenkrat slekla, ti boš spustil hlače, jaz pa dvignila krilo. Potem se bova na hitro pogledala in se spet oblekla. In tako bova poročena. Samo nobenemu niti besede, najmanj pa tvoji mami. - Jaz rajši ne bi. - Moraš, drugače ne bo veljalo. Priznati moram, da me je mikalo, da bi videl, kaj ima Verica pod krilcem, da pa bi jaz pokazal svoj košček kože, to pa mi ni šlo v glavo. - Pokaži! je rekla Verica. - Pokaži ti prej! sem ji rekel. In res je dvignila krilce pod brado in spodaj ni imela nič. Pač, še kar napet bel trebušček in spodaj na koncu trebuščka bel buhteljček, ki je bil kot prerez an napol ... Potem je spustila krilce in rekla: Zdaj si pa ti na vrsti. - Ne upam, sem rekel. - Če sem jaz, moraš tudi ti ... Daj! Prestop al sem se, sram me je bilo, želel sem si, da bi imel tudi jaz tak bel prerezan buhteljček med nogami, ne pa to črevesce, ki sem se ga sramoval in ki res tudi ni nekaj najlepšega na svetu ... - Pokaži! je silila. - Ne bodi tako boječ! Zdaj sva že tako

poroče- na ... In potem sem zbiral korajžo in se spominjal belega trebuščka, ki je bil videti tako čist, da sem spoznal, da se morajo Pojbičevi tudi kdaj umiti, se prestopal z noge na nogo, se že prijel za hlačno naramnico, da bi spustil hlače s sebe in pokazal, kar mi je pač zraslo, pa sem nazadnje zgrabil atejeve porcije in zbežal iz grape ... - Strahopetnež! je kričala za menoj Verica Poj-bič, ki je bila odslej moja napol žena. Nisem je poslušal, ampak hitel nazaj na gozdno pot in hitro domov ... Na dvorišče sem prišel cel zasopel in zmešan in mama je takoj videla, da je nekaj narobe. - Si polil juho? - Ne. - Si padel in stresel vse kosilo? - Ne, ne! - Je bil ata slabe volje na postaji? - Ne. - Ja, kaj pa je potem? - Ne povem. - Si kaj ukradel? - Ne! - Si bolan? - Ne, ne! - Zdaj pa priznaj, ali pa te natepem ... Začel sem jokati, potem pa sem med crnihanjem priznal: - Napol sem poročen ... Mama me je presenečno pogledala, se začudila in kimala z glavo. - S kom pa si, za božjo voljo, poročen? - Ne povem ... Samo na smrtni postelji, prej ne ... - No, pol pa nič! je rekla, se obrnila in odšla pomivat posodo. Se mi je samo zdelo, da se je tudi malo smejala ... ? Jaz pa sem bil ves nesrečen. Nisem vedel, ali sem res poročen ali ne. Verica je kričala za mano, da sem, ampak jaz ji nisem pokazal svojega bingljeca, torej je bila samo ona s tistim svojim buhteljčkom poroče-na ... Jaz pa ne. Jaz sem rajši sramotno pobegnil... Zelo me je bilo strah, da bo komu povedala in bo ves svet vedel, kako in kaj ... Da mi je pokazala. Potem sem se tolažil, da ja ne bo govorila okoli, saj me je ona sama opozarjala, da je to največja skrivnost. Ko pa mi je kasneje Mezgečeva Cvetka rekla, da bom jaz najbrž župnik, če že ne svetnik, sem vendar posumil v Verico, da ji je kaj povedala ... o moji strahopetnosti in skrivni poroki. Potem sem se izogibal Verice, če sem le mogel. Ko sem jo potem videl, da hodi v prvi razred, sem bil šele prestrašen. Ne vem, zakaj sem se bal, da bo prišla v naš razred in pred vsemi pokazala name: - To je moj mož. In učiteljica bi zagotovo vprašala: - Zakaj je Tonček tvoj mož? In Verica bi lahko rekla: - Ker sem mu pokazala svojo stvarčico! In jaz bi umrl od sramote. K sreči tega ni storila. In potem so se Pojbičevi odselili. Šele takrat sem si zares oddahnil. Ko sem se kakih petnajst let kasneje zares poročil, svoji sedanji ženi nisem nič priznal, da sem bil nekoč že na pol poročen z Verico. To bo izvedela šele, če bo prebrala to črtico. Kaj pa je bilo potem sPojbičevo Verico, ne vem. Prepričan pa sem, da je našla bolj korajžnega fanta, ki ni pobegnil in se je zares poročila.

Nevarne politične teme

Takoj po vojni so se ljudje kar naprej pogovar-jali o politiki, kar seveda ni bilo čudno. Končala se je strašna vojna in vsi so vedeli, da se je zaradi politike začela. Od politike pa so bili še posebno zmešani ljudje na deželi, ki še niso imeli radia ali časopisa in so do njih prišle samo govorice. Pa kako bi ne bili zmešani, če so še pred vojno imeli

kralja, ki je res pobegnil, ko so padle prve bombe, toda po vojni ga ni bilo več nazaj in zdaj so imeli namesto kralja predsednika. Ta predsednik, ki mu je bilo ime Tito, nam je priboril svobodo, tudi to so vedeli. Pa vseeno sem večkrat slišal ateja in pa soseda Krejača, ki sta majala z glavami: - Kaj nam bo zdaj ključavničar za kralja? - Ne za kralja! Za predsednika. - Kdaj pa bo vladal, če bo čez dan v delavnici? - Saj zdaj, ko bo predsednik, ne bo več delal. Potem so se nekaj časa ljudje na deželi zelo bali, da bi ne prišli k nam Rusi. Rusi so baje zahtevali, da ne sme imeti nihče niti svoje zemlje niti juhe niti žene, ampak vsi skupno zemljo, juho iz enega kotla in vsi skupne žene. Ata, ki je Ruse dobro poznal, saj je med vojsko pobegnil iz nemške vojske v rusko Rdečo armado, je sicer hvalil Ruse: - Fejst fantje so. Posebno kozaki. Sem videl, da pijejo špirit iz kahle in fino plešejo! Zemljo bi jim dal, a je nimam; tudi juho bi jedel iz njihovega kotla, saj sem jo že, a moje Micke jim ne dam! In je pogledal mamó pol ljubeče in pol karajoče, kot da bi si res želela k Rusom. - Kako da ne, če pa vedno praviš, da bi se me rad znebil! - Ampak kozakom, njim te pa ne dam. Bil sem prepričan, da imajo kozaki kako zvezo s kozami in že mi niso bili preveč ljubi. Šele potem, ko smo tudi sami imeli lepo mlado koziko, so mi postali tudi kozaki bolj simpatični. Še to moram povedati, dasosi odrasli te politične stvari govorili navadno na samem ali potihoma, saj so rekli, da so zdaj taki časi, ko moraš biti previden, saj nikoli ne veš, kaj je politično in na liniji, in kaj ni. Ko pa je tudi nova oblast začela na vasi jemati kmetom zemljo in pridelke, so pa sploh še bolj kritizirali in radi rekali : - Ja, politika je ... No, ne bom govoril naprej, ker nismo vsi obuti, so pogledali nas otroke. Kdo bi jih razumel? Otroci smo nekaj slišali, malo razumeli in smo zato imeli v šoli težave. Najprej sem za stenčas napisal pesmico, za katero sem mislil, da je odlična. Nesel sem jo tovarišici, ki je vedno hotela, da smo pisali za stenčas. Potem je naše sestavke, pesmice, risbe nalepila na velik list na steni in tam si videl napisano svoje ime. Jaz sem napisal tole pesmico in tudi na veliko napisal svoje ime: RUSI Če bojo k nam Rusi prišli, bomo vse delili vsi. Postijo, juho, bicke, le moj ata ne da svoje Micke. Pri tem nisem vedel, kaj sem hotel reči z besedo bicke, ali piščance ali pujčke ali kaj drugega, le lepo se je rimalo na moje Micke. Tovarišica je prebrala pesem, jo takoj raztrgala in rekla, naj takih norij ne pišem več. Ko sem jo hotel nekaj vprašati, je rekla, naj bom rajši tiho. Potem je bil od učitelja tepen brat. Učili so se, zakaj se naša država imenuje Federativna ljudska republika Jugoslavija. Tovariš je vsako besedo posebej razložil. Brat je razumel besede ljudska in Jugosla-vija, slabo pa federativna in republika. Ko je tovariš že mislil, da je vse v redu razložil, so začeli ponavljati. Vprašal je učence, zakaj je naša država federativna. Pa se je zadril moj brat: - Zato, ker po fedrah skače! Fedre smo pri nas pravili vzmetem. Seveda je ostal po šoli in učitelj je pisal domov, naj se kdo od staršev oglasi v šoli. Brat je bil potem zelo kregan. Pa tudi jaz sem imel še naprej težave. Povedal sem že, da sem se kar dobro učil in vedno dvigal roko. Ko smo se učili, kaj kdo dela v raznih poklicih, je tovarišica na koncu, ko smo že govorili o čevljarju, krojaču, mizarju, kmetu, železničarju, poštarju, učite-lju

itd., vprašala, kaj mislimo, da dela predsednik Jugoslavije Tito. Jaz sem prvi dvignil roko in se zadril: - Ključke! - Zakaj ključke? - Ker je ključavničar. - Sedi, bedak! Kakšne ključke. Naj pride ata v šolo! In potem sem moral petdesetkrat napisati: »Predsednik Tito predsednikuje in vodi jugoslovanske narodne v komunizem!« Ateju pa nisem nič povedal, naj se oglasi v šoli, čeravno sem prav od njega slišal, da je bil tovariš Tito ključavničar. Potem smo se v šoli učili o kraticah. Jaz sem močgoče tisto uro manjkal ali pa lopatal učiteljičin vrt, saj nisem razumel, kaj hoče tovarišica s temi FLRJ, KLO, JDŽ, KPJ, ki jih je napisala na levi strani table, mi pa bi morali na desni napisati, kaj te kratice pomenijo. Jaz sem mislil, da si lahko izmislimo, kar hočemo in napišemo poljubne besede na desni. In sem napisal: FLRJ - Fini ljudje radi jejo. KLO - Komunisti ljubijo oblast. JDŽ - Jedi družje žgance. KPJ - Kardelj Pepca jodla. Ko je pogledala moj zvezek, je kar poskočila, kot bi jo pičila kača. Vzela ga je, zakričala, da so to politične teme, da bo šla na milico, da me bojo zaprli zaradi protidržavne propagande, da komunisti ne ljubijo oblasti, ampak se borijo proti oblasti, seveda ne proti naši itd Nič ni rekla, naj pride ata v šolo, ampak je šla takoj po pouku ona k njemu. Ko sem prišel domov, je že ni bilo več, le ata se je držal ko oblak pred nevihto. Le kaj sem ga polomil s FLRJ, sem preišljeval, saj je mama zadnjič, ko je bila teta iz mesta pri nas na obisku, rekla, ti fini ljudje se samo delajo fini, v resnici pa še kako radi jejo, če le imajo. Za nas je bil namreč fin tisti človek, ki je na vse ponujeno rekel, ne hvala, ni treba in je čakal, da bi mu ponudil še enkrat. Kaj sem ga polomil... Pa sem hitro izvedel. Ata me je prijel z eno roko, z drugo pa mi je s šibo stresel hlače in zraven kričal: - Kaj pomeni FLRJ, kaj je to KPJ, kaj KLO, kaj smrkavec?! Povej! In tako sem bil zaradi politike tepen že v otroštvu. Zato sem tudi verjel, da je politika nekaj grdega, kar lahko povzroči vojne, ali pa celo to, da te ata natepe

»Pogled z domačega praga« ali dialektika

Po vojni smo naenkrat hodili v pesniško osnovno šolo vsi trije otroci - Jožica v zadnji razred, jaz v drugi, brat Franci v prvi. Potem je Jožica začela hoditi v nižjo gimnazijo v Mariboru. Pravzaprav ne hoditi, ampak voziti z vlakom. Ata in mama sta kljub delu ves čas spremljala, kako se učimo in nas spodbujala z nasveti, ki pa so seveda šli nam pri enem ušesu not pri drugem ven. - Če se že midva nisva mogla in smela učiti, se učite vsaj vi! - Ne učite se za naju, ampak zase! - Kolikor boste znali, toliko boste veljali! - Več se boste naučili, boljše vam bo šlo v življenju! Staršem srno kazali svoje zvezke, brali domače naloge na glas ali deklamirali pesmice. Nekoč nam je tovarišica dala za domačo nalogo prav posebno reč. Narisati srno morali risbo z naslovom Pogled z domačega praga. Risbo srno morali narisati s svinčnikom in jo potem še z barvastimi svinčniki tudi pobarvati. Dolgo sem stal na dvorišču in gledal proti zahodu,

kjer se je najprej videla pesniška dolina z reko Pesnico, zadaj pa so bili najprej dobrenjski in potem drugi hribi, včasih pa se je v zimskih jasnih dneh videla tudi kaka avstrijska planina. No, ta dan je bila tista črta, kjer se stikata nebo in zemlja, načrtana tam na Urbanu, kjer se je videla tudi drobna cerkvica. Za to cerkvico je vsak večer zahajalo sonce, zato mi je bila še posebej ljuba. Mislil sem, da lahko otroci, ki so doma na Urbanu, primejo sonce, ko gre spat za njihovo cerkvijo. Videla pa se je tudi cerkev v Kungoti, prav tako na hribu. V naši dolini pa je bila zanimiva še cesta in železnica ob njej ... Ošilil sem svinčnik, vzel risanko, obrnil svež bel list in se pripravil. Nisem vedel, kako bi začel. Šel sem na prag in gledal proti Urbanu, potem sem stekel v kuhinjo in narisal vijugasto črto. Takoj sem narisal tudi cerkev na Urbanu in sonce z mogočnimi rumenimi žarki. Potem nisem vedel naprej. Vrnil sem se na prag in gledal kungoške in dobrenjske hribe. Nisem vedel, kako jih naj narišem. Odločil sem se, da bom prej narisal cesto in železnico, potem pa hribe. Stekel sem nazaj v kuhinjo in narisal progo z vlakom in lokomotivo. Natančno sem narisal tudi pragove na železnici. Sestra me je gledala, kako sem tekal sem in tja. - Imaš drisko? je vprašala. Zelo sem bil užaljeno - Rišem pogled z našega praga, da veš! sem odvrnil in spet stekel na prag, da bi videl, kako izgleda Purgajev hrib. Potem sem ga v kuhinji narisal. - Purgajev breg je čisto drugače upognjen! je rekla. - Ni, tak je! sem rekel in si mislil, le kaj jo vse skup briga. In tako sem počasi narisal vse hribe, hiše, cerkvici na Urbanu in v Kungoti. Nebo sem pobarval plavo, hribe zeleno, hiše rumeno, obe cerkvici pa sem pustil samo narisani s svinčnikom, saj sta bili beli, bel pa je bil že papir sam. Komaj sem čakal, da se bosta vrnila ata in mama in jima bom pokazal svojo umetnino Pogled z domačega praga. Mama je prišla prva, mimogrede pogledala in rekla, priden si, potem pa šla podojit Liško. Ko je prišel ata s postaje, si je vzel več časa. Stopil je za stol, na katerem sem sedel, in gledal. Mislil sem, da me bo vsaj pohvalil, a je molčal. - Kaj je? - Nič. Nič. Kaj je rekla mama? - Jaz sem samo mimogrede pogledala, je rekla mama in stopila k mizi. Tudi sestra in brat sta stegnila vratova. - Ne vem, če je prav, da je narisal kar dve cerkvi, je rekel ata in tako razkril, kaj ga moti na moji risbi. - Če pa se vidita samo dve, sem odgovoril. - Še to je preveč! Najboljše bi bilo, če ne bi nobene narisal. - Tovarišica je rekla, naj narišem, kar vidimo ... - Že, rekla, rekla. A ona gotovo ni vedela, da se z našega hriba vidita kar dve cerkvi. - Pa kaj potem? je pripomnila mama. - Nič, kaj potem. Šef Sajovic nam je ravno povedal, da ni boga in da je religija opij za ljudstvo in da mi, ki smo v državnih službah, ne smemo hoditi v cerkev. In ta njegova tovarišica Tilčka Trčak je kar precej zagrizena ... - Mogoče imaš prav ... - Ampak, ata, dve cerkvi se vidita in tovarišica je rekla, da moramo narisati, kar vidimo, sem se še branil ... - Verouk so prepovedali, dve kapelici so porušili; boljše da vidimo hribe brez cerkvic ... Saj tudi meni rečejo, da sem bil nemški vojak, čeravno imam potrdilo, da sem bil Stalinov vojak v Rdeči armadi. Boljše, da se ne igramo, zdaj ko smo dobili agrarno, je premišljeval ata. - Kaj naj naredim? sem bil kar malo obupan ... - Tonček, poslušaj, je sedel k meni ata. Ti lahko gledaš z našega praga, lahko tudi

vidiš dve cerkvici ... kungoško in ono na Urbanu. Če gledaš za sebe. Če pa gledaš za šolo in za učiteljico, pa glej tako, da teh cerkev ne boš videl, razumeš? - Ne! - Svet ima dve podobi. Eno za nas same, drugo za učitelje, šefe, predsednike ... Ti lahko vidiš cerkev tako za sebe, za tovarišico pa rajši ne. Potem sem sedel pred svojo risbo in nisem imel z njo nobenega veselja več. Čez čas sem vzel radirko in zradiral obe cerkvi, ki ju res nisem še niti pobarval, kot bi slutil, da bo nekaj narobe. Kljub temu sem težko zradiral zlasti cerkvi co na Urbanu, ker nisem hotel poškodovati sončnih žarkov. Skoraj sem naredil luknjo v papir in s svojo risbo nisem imel nobenega veselja več. Naslednji dan sem jo moral pokazati v šoli. Mezgečeva Metka, ki je tudi stanovala na hribu, je raje naslikala vzhodno stran Goric, kjer ni bilo nobene cerkve. Tovarišica se je ustavila ob moji klopi. - Lepo, Tonček, lepo. Kaj si pa tu delal, da si skoraj preluknjal papir? - Nič! Nič. - Nekaj si imel narisano, pa si zradiral. .. - Cerkev ... pa tu tudi v Kungoti. Najprej sem narisal, potem pa zradiral ... - Zakaj? - Zato, ker ni boga ... Učiteljica je stopila pred tablo in zahtevala mir v razredu. Potem je rekla: - Otroci, dobro poslušajte! Tonček je narisal Kungoto in Urban. Tam je najprej videl dve cerkvi, potem pa ju je zradiral. Najbrž niti sam ne ve, kako prav je storil. Naši ljudje so v stari Jugoslaviji živeli v bedi in neznanju. V neznanju jih je držala zlasti katoliška cerkev, ki je potem sodelovala z okupatorjem. Religija pa je opij za ljudstvo, je rekel tovariš Lenin. Razumete? In tudi naša Partija je rekla, da je naše največje bogastvo človek, ki ga nihče ne izkorišča. Zato bo naša Partija s tovarišem Titom na čelu zradirala s sveta vse cerkve in križe in vse, kar zavaja človeka. Razumete? . Vsi smo molčali. - Vidite otroci, to je dialektika! Da najprej zgradimo cerkev in jo potem, ko kvantiteta preskoči v kvaliteto, porušimo, zradiramo. In to je storil Tonček, cerkev je najprej narisal in potem zradiral. Ravnal je dialektično. A zdaj razumete, kaj je dialektika? - Ne, je zapel ves razred. - Pa boste razumeli, ko boste zrasli! Cerkev bi hotela videti naš narod na kolenih, a mi smo pokončni. Zato je potrebno zradirati iz naših glav klerikalno preteklost. In Tonček je to naredil, zato bo dobil pet in njegovo risbo bomo poslali na okrajno pionirsko tekmovanje. Priden, priden! Se vidi, da je bil tvoj oče v Rdeči armadi, me je pohvalila. Jaz pa sem kar žarel in bil hvaležen ateju, da je bil v Rdeči armadi in da mi je dal tako pameten nasvet. Otroci so me nekaj časa klicali dialektika. A nisem bil jezen. Bil sem ponosen, da sem že tako zgodaj izvedel, da obstajata dve sliki sveta. Ena zame in ena za učitelje in šefe. In da se temu reče dialektika. - Kako je bilo? me je vprašal ata, ko sem prišel iz šole. Dobil sem petko in slika je šla na okrajno tekmovanje iz dialektike, sem se pohvalil. - Saj sem vedel, se je izprsil ata, mama pa je nekaj odkimavala ... Takrat sem bil zelo vesel, ker sem vedel, da za sebe vidim cerkvico na Urbanu, za tovarišico pa je ne vidim ... Šele v zrelih letih sem se zavedel, da je to pravzaprav zelo zelo žalostno. Sonce pa še vedno zahaja za Urbanom in za tisto cerkvico. Ateja in tovarišice Tilčke pa ni več na svetu. Tudi to je dialektika.

Oprostite, tovariš Pacek

Zdravo. Je tovariš Likavec doma? Reče se Hvaljen bodi Jezus! In moj mož ni noben tovariš, ampak je gospod, povej to svojemu očetu, ki mu naj le tovariši zvožijo seno domov. Povedal sem ateju, on pa je bil jezen name; kot da sem naredil ne vem kakšno neumnost. Res je bilo hudo takrat, nikoli nisi prav pozdravil, nikoli ogovoril na pravi način. Počasi sem se ljudem rajši izogibal, kot da bi naredil kaj narobe. Ali pa sem prišel k hiši in čakal, da so me vprašali: - Kaj ne znaš pozdraviti? No, kaj bi rad? In potem sem povedal, kar so mi naročili. Ma-lokdo razume otroka, kakšne težave ima, ko mora ogovoriti odrasle. Ko sem se dvanajstleten začel voziti v Maribor v šolo z vlakom, sem bil še vedno tako neroden. Najprej sem v mestu pozdravljal vse ljudi, ker sta me ata in mama vedno opozarjala, da moram pozdraviti, če koga srečamo V mestu skoraj nisem utegnil vseh pozdravljati, sestra pa se je jezila in mi razlagala, da se ata in mama dobro razumeta na vas Pesnico, o mestu Mariboru pa nimata pojma. Komaj sem se odvadil tega pozdravljanja. Seveda se nisem vozil z Jožico, ampak s svojimi sošolci, Rajtmerjevimi Tinče-kom, Tornažičevirni Danijem, Čerčetovirni Edotom in drugimi. Neko jutro sem imel na vlaku s seboj risalni blok. To je bila velika in nero dna reč, ki ni šla v torbo in je nisi smel zmečkati. Toda v mestu je pristopil k meni neki dosti starejši dijak iz Šentilja, ne vem, če se ni pisal Bračko, in rekel: - Ta blok je moj, zadnjič si mi ga ukradel na vlaku! In mi ga je potegnil izpod pazduhe in odšel. Bil je večji, starejši in močnejši in nisem vedel, kaj naj. Ko sem bil majhen, je b!l ravno. konec vojne lil na oblast je prišlo delovno ljudstvo lil komunisti. Tako so pravili pri nas. In ravno komunisti so rekli, da ni več gospodov, anO-pak ~an:o tovariši in da ni boga, ampak dialektični matenallzem. Seveda je bilo zame preučeno, da bi v~e to razumel. Prav dobro pa sem ta politični preobrat ču~il n.a syoji koži, saj sem vedno nehote napak ogcwarJa.llJudl. A n~ ~mo jaz. Šel sem recimo za Pesnice gledat ribiče, kako ~ovijo ribe. Stopil sam k ri~i~u, ki je kadil pipo in ki Je kot za šalo metal poJ~Stl IZ vode. _ A dobro prijemljejo, gospod, sem hotel načet pogovor . _ Kdo pa te uči Uporabljati besede? gospod, fant, mi Je rekel ribič. Danes smo VSI tovarisi, me Je poučil. Bilo mi je nerodno in pokuhan sem odšel vstran. Potem sem izvedel da je ta ribič oficir in da nosi uniformo, kadar ne lovi rib, in da so vsi, ki nosijo uniforme, obvezno tovariši. In ko sem začel hoditi v Šolo, so nas pionirje opozorili, da moramo vsakomur reci tovariš, pa če nosi uniformo ali ne. Ko me je ata posUII h kmetu Likavcu, da bi ga prosil, če bi nam prišelodpeljat seno z naših škarp, sem vprašal njegovo ženo.Potožil s'em se Tomažičevemu Daniju. On pa mi je pokazal na dva miličnika, ki sta stala ob vlaku in rekel: - Povej pa~eku! - Komu? - Ja, pace~u! . Nisem vedel, ah se po novem miličnikom ne reče več miličniki, ampak p~eki, ali pa se kateri od miličnikov piše Pacek .. NIsem vedel, kaj naj storim. Dani pa me je ~pod.~~Jal. - Ja, kaj s? bOJIS? Še se nisem mogel odločiti in hotel sem preveriti, če sem ga dobrP razumel. _ Kateremš- paceku, sem spet vprašal Danija, on pa mi je spet poka~al na miličnika. Malo sem še mencal, potem pa I?!IstoI?il k miličnik?ma. Ker nisem vedel, kateri oP nJIJu bl se lahko pisal Pacek, sem rekel nekako operna, vendar vednini ... _

Oprostite! tovariš Pacek . - Kaj, j e :ia.t~li1 miličnik . _ Bračko rm Je vzel na silo risalni blok ... _ Ne ne, pevej, kaj si rekel najprej, je rekel večji miličnik in me ze trdno držal za laket. - Tovariš Pacek. - A zajebclV~Š? . - Ne ... D;lm ml Je rekel... - Kateri r::)ani? Hotel sem pokazati na Danija, ki pa je že tekel po peronu in rrlri grozil z pestjo ... - Pridi z dama ... In sta me peljala na miličniško postajo. Tam sta vse zapisala, i~e, priimek, očetovo ime, materino ime, datum rojstva, stanovanje ... In potem sta me zasliševala ... Jclz pa sem se jokal in preklinjal Danija, ki me je potisnil v vse to ... Menda sta potem spoznala, da jU nisem zanalašč izzival, saj sta me izpustila in pred tem poučila. - V naši državi smo vsi tovariši. Mi miličniki pa še prav posebej ... Doma nisem upal povedati, kaj se mi je zgodilo, pač pa je vsem povedal Dani ... Dobro leto ali kaj so me vsi v šoli pozdravljali Oprostite, tovariš Pacek ... Tudi risalnega bloka nisem nikoli dobil nazaj. Milični~kov pa se še danes malo bojim.

Moj pevski talent in sestrina ljubezen

Človek lahko ima kako napako ali pomanjklji~vost, pa sam ne ve zanjo in torej zaradi tega nima nobenih težav. Ko pa ga drugi opozorijo na napako, se je zave, in se začne z njo mučiti, se je sramovati in jo prikrivati. Tako je bilo tudi z menoj in mojim pevskim talentom. Kot otrok sem strašno rad pel, in to kar se da glasno. Včasih mi je res bilo sumljivo, da me je mama prosila, naj ne pojem tako glasno, vendar nisem razumel zakaj. Mislil sem, da jo kar tako bolijo ušesa. Ko sem hodil na počitnice k botri na Ptujsko polje in pasel krave, sem hotel fascinirati druge pastirje in zlasti pastirice z glasnim petjem popevk, ki sem jih slišal PQ našem prvem radiu po vojni. To je bil radio Kosmaj in iz njega sem se naučil peti Kad zablista mesec vrh Marjana gore ... To sem potem pel po zarah med koruznimi polji, kjer sem pasel, in to tako glasno, da so me slišali od Muretincev do Stojncev. Botra, ki me je zaradi moje prihodnosti imela zelo rada, je rekla: - Tonček bi bia priden čehak, či le ne bi tak rad pea! Da je nekaj narobe, mi je postalo jasno šele v šoli, ko sem moral hoditi k pevskemu zboru. Najprej sem seveda hodil prav rad in z veseljem pel, toda ko je učitelj med mahanjem z rokami začel vleči na uho in iskati, od kod prihajajo čudni duri, moli in toni, je našel mene in me zaprosil, naj zapojem sam. Ko sem korajžno zapel, so se vsi otroci zasmeli in bilo mi C je jasno, da ga nekaj lomim. - Poj bolj tiho, mi je svetoval. Potem pa je najbrž do prihodnjič pozabil, kajti med petjem nas je ošinil, in ko je videl, da samo navidez odpiram usta, glasu pa ne spuščam iz sebe, da bi se mi ne smejali, me je lopnil z lokom od violine po glavi in zakričal, zakaj samo odpiraš usta. Ko pa me je spet prav dobro slišal, je rekel: - A ti si, imaš prav, rajši samo odpiraj usta! Kljub temu sem moral hoditi k pevskemu zboru, kar je bila zame prava muka. Moral sem se delati, da pojem, obenem pa paziti, da ne bi pel. Zakaj me ni opravičil od pevskega zbora, seveda ne vem. V četrtem letniku učiteljišča, ko je bilo že tudi meni jasno, da nimam posluha, sem vseeno moral včasih zapeti, in to pri metodiki glasbenega pouka, kjer je bilo treba

dokazati, kako bi otroke naučil peti kako pesmico. Ves razred je utihnil in se pripravil na zabavo, ko je profesor Ritoc poklical mene. Hotel sem zapeti Šivala je deklica zvezdo, pa me je že prekinil: - Partljič, poj, prosim, ne deklamiraj ! Jaz sem seveda mislil, da pojem in da ne deklamiram, potem pa me je prosil, naj nikoli v življenju ne poučujem glasbenega pouka. Jaz sem mu to rad obljubil in obljubo tudi držal. In od takrat ne pojem rad in si vedno kaj izmislim, kadar me silijo peti. Pojem, kadar je res zelo nujno, kakor recimo na proslavah, kjer vsi pojejo državno himno. Pa še takrat pojem bolj natiho, da bi ne žalil države in njenih simbolov, med katere sodi tudi himna. Zgodba, ki pa jo mislim povedati, se je zgodila veliko prej; ko še nisem vedel, da nimam posluha. Nasprotno, kot otrok sem mislil, da imam velik pevski talent. Rekel sem že, da sem pel tako glasno, da so si odrasli tiščali ušesa. Zato je bilo zame doživetje, ko sem šel s kakimi enajstimi leti prvič v opero. Gledal sem Traviato. Petja seveda nisem v celoti razumel, večino pa le. Strašno me je navdušil neki Alfred, ki je nekajkrat ognjevito, nežno, dožive-to, strastno in sploh zapel: aj, mlada ljubezen, kako si ti čudežna, sladka in grenka, raj in pekel... To je pel Violeti, ki pa se je nekje v začetku opere ali pa še prej zelo prehladila in potem na koncu tudi umrla; vmes pa je nastopil še Alfredov oče. To sem razumel. Alfredovo pesem o mladi ljubezni pa sem si zapomnil in potem doma kazal mami, kako je pel. Sedel sem s polovico zadnjice na stol, eno nogo pa lepo upognil kot za poklek in presunljivo glasno in doživeto zapel: aj, mlada ljubezen, kako si ti čudežna, sladka in grenka, raj in pekel... Malo me je prizadelo, ker me mama ni preveč ognjevito pohvalila, ampak le nekako za silo. Majhen otrok pa je rad dostikrat pohvaljen, pa celo odraslih ne moti; mislim, če jih hvalijo. Bil sem prepričan, da mama ne razume opere, pa sem ji razložil, da je to igra, kjer ne govorijo, ampak pojejo, da igra muzika in da v operi na smrt bolni ne umrejo naenkrat, ampak umirajo dolgo in večkrat in pri tem krasno pojejo. V operah nastopa tudi Alfred in poje to arijo. In še enkrat sem zapel: aj, mlada ljubezen, kako si ti čudežna, sladka in grenka, raj in pekel. .. Zdaj je mama malo bolj kapirala, le pri mojih visokih tonih se je prijela za ušesa, na koncu pa vendarle rekla, saj si priden, Tonček, le tako naprej. Tako so namreč domači spodbujali moja umetniška nagnjenja. Sestra Jožica je bila tri leta starejša od mene in se je v tem času resno zaljubila. VSašota. Nekoč je s telovadbe v domu TVD Partizan pritekla vsa srečna domov, me našla na dvorišču, me objela in srečna vzkliknila: - Saša me je poljubil; resda med prevalom, ampak vseeno. In je bila v devetih nebesih. Jaz sem njeno navdušeno stanje spravil v zvezo s Traviato, ki je tudi tako ljubila Alfreda in sem se zelo bal, da bi se nam sestra kaj ne prehladila kakor uboga Violeta. Vendar je bilo po kakem mesecu srečne ljubezni, sladke in nič grenke, po enem mesecu raja, nekaj zelo narobe. Sestra namreč ni hotela več slišati imena Saša, hodila je solzna, molčeča, jezna na vse, nesrečna, obupana ... Vsi smo jo spraševali, kaj ji je, ona pa nič. Sedela je. Pel s~m zanos no , globoko, še sam prevzet od svojega lereg~ glasu, z visokimi toni, držal sem se za srce in skpraJ zajokal od vživetja v vlogo. Ne vem, zakaj je JPžica mislila, da se norčujem,

kajti zagnala je kumarivv proti meni, ena me je zadela v glavo, ko pa sem se sklonil, je druga odletela v okno in šipa je zacingljala in se razbila. Oba sva skočila pokonci, saj sva vedela, da bo vse narobe zaradi šipe. Skrbelo naju je, kaj bo rekla mama, ki je bila v kuhinji, saj sva vedela, del bo mamu skrbelo, kaj bo rekel ata, ki je bil v službi. Mama je pritekla iz kuhinje in ostro vprašala: - Kai delata? Sestra je priznala: _ Vr~la sem mu kumarico, pa sem zadela šipo. - In zakaj? _ Če me je pa jezil. _ Kaj si naredil? se je obrnila mama k meni. - Ni(~• _ Zapel je tisto Oj, mlada ljubezen ... Samo draži me zaradi Sašo ta ... _ Je ne moreš pustiti pri miru ... In kolikokrat sem ti že rekla, da nas ne muči s svojim petjem, ti genij ... saj bomo vsi znoreli ... Že dobro, Jožica ... In mama je odšla v kuhinjo. Osupnil sem. Mama je skoraj vedno držala z mano in tudi Jožica, ki je bila najstarejša, je bila skoraj vedno za vse kriva. Zdaj pa to! In na~adnje je sestra razbila šipo, ne jaz. Jaz sem samo neclolžno in doživeto pel, da bi jo potolažil... Zgodila se mi je strašna krivica in mučilo me je . vprašanje, zakaj ne marajo mojega čudovitega petja. No, potem ko mi je učitelj v šoli rekel,' naj pri pevskem zboru samo odpiram usta in ne izpuščam pred hišo in gledala dol na Pesnica, če se le ne bo kje pokazala bela jakna iz balonske svile, kakršno je nosil Saša. Pa nič. Baj se je po Mariboru sprehajal z eno drugo. Tak je bil. Pa se mu je potem to strašno maščevalo. Doletela ga je pravična kazen. Še danes je poročen - z mojo sestro Jožico in nič več ne nosi bele jakne. Ampak tiste čase ni nič kazalo na to. Jožica je hujšala, bledela, še njeni črni lasje so bili blede črni, vse to od žalosti. Nekoč sem jo videl, kako je lupila kumarice za kosilo. Sedela je na majhnem stolčku, ki smo mu pravili »šamrl« in lupila debele kumarice. Vendar se ni kaj prida menila za delo, saj je lupila tako na debelo, da so bile tanke ko stročji fižol. Videl sem, da joče. Solze so ji padale na kumarice, in še danes pojem včasih kako kumarico, ki je grenka. Gotovo od Jožičinih solz, če smo takrat tisto seme vrgli nazaj v zemljo. Vedel sem, da je to zaradi Sašota in njegove bele jakne, ki se več ne prikaže. Videl sem, da zaradi svoje ljubezni zelo trpi. Hotel sem ji pomagati. Poznal sem že tudi globino pesmi iz Traviate. Tisto je namreč pomenilo, da je ljubezen pač taka, da je človeku v veselje ali v strašno trpljenje, da je tako, kot da bi jedel nekaj grenkega ali pa sladkega ali pa kot da se sprehajaš po rajju ali trpiš v peklu. Jožica je trpela v peklu svoje ljubezni in zaradi svojega globokoumnega spoznanja o pesmi iz opere sem sklenil, da jo potolažim. Pokleknil sem na hišni prag, razširil roke in sočutno zapel: Oj, mlada ljubezen, kako si ti čudežna, sladka in grenka, raj in pekel. glasov, mi je že bilo jasno. Vse to me je zelo prizadelo in mi vzelo veselje do petja. In zdaj res v družbi ne pojem več ... V letih, v katera prihajam, pa sem se že zalotil, da sem tako na samem, ob vodi, ko sem lovil ribe in ni bilo ribičev v bližini, včasih na ves glas zapel: Oj, mlada ljubezen, kako si ti čudežna ... Pa tudi tega ne bom več počel, ker mi je zadnjič neki ribič, ki je prišel slučajno mimo rekel, naj grem na zdravniški pregled ali pa naj se preprišem v kako drugo ribiško družino. Sestra je hodila že na učitelj išče , jaz v nižjo gimnazijo, brat se je učil za kij učavničarj a. Ata in mama sta takrat večkrat rekla: - Samo še nekaj let

moramo stisniti pasove, potem bo Jožica učiteljica, Franci že zdaj kaj zasluži s svojo vajeniško plačo, samo Tonček nam bo ostal v šoli ... Ker sem se izmed nas treh menda najboljše učil, je ata rad pripomnil: - Za njega pa bom dal tudi zadnje hlače z riti, če bo treba ... - Seveda ni bilo treba, čeravno smo takrat res skromno živeli. Ata in mama sta naredila vse, da se naša revščina ne bi videla. Otroci smo bili vedno čisto oblečeni, nikoli nismo imeli raztrganih oblek. Ata je svojo železničar-ska uniformo pazil, da jo je zlikano nosil več let, iz njegovih novih plaščev pa je krojač Marinšek večkrat naredil jopiče ali plašče za nas otroke. In čeravno je bila cela reč kar precej predelana, se je nekako poznalo, da smo železničarski otroci. Tudi mi smo bili takrat precej pridni. Nabirali smo staro železo in ga na vozičku - še zgodaj zjutraj, ko so Pesničani še spali, da bi nas ne videli - vozili v mesto na odpad in si tako sami zaslužili za izlete, copate, knjige ... Ko je šla sestra na učiteljske, je bil za nas velik praznik. Čez pet let bo učiteljica. Učitelj pa je takrat res nekaj pomenil, bil je enostavno gospod z državnim stanova-njem, redno plačo, knjigami ... Takrat so pravili, da poleg župnika in komandanta milice ni pomembnejše osebe po krajih, kot so učitelji. In ker v Pesnici ni bilo na cerkve ne miličniške postaje, je bil torej učitelj bog bogova, kakor je rekel ata ... Morda je skoraj toliko veljal debelušni šef železniške postaje Sajovic, ki se je tudi nosil kot gospod ... Toda za ateja in mamo je bilo dejstvo, da bosta kar dva njuna otroka učitelja, pač največ, kar sta lahko v življenju pričakovala. To službo in ta poklic sta namreč določila tudi meni, ko sem bil še v nižji gimnaziji. Ne vem, toda učiteljica slovenščine Lučka Grmekova, ki sem ji dolžan vso ljubezen do literature in tudi do slovnice, je ob tem ves čas govorila, da me je škoda za učitelja. Niti malo je nisem razumel, zakaj bi me naj bilo škoda, saj je bil tudi zame učiteljski poklic nekako »največ« ... Mogoče je ta predana, osamljena in samska učiteljica, ki je prišla v Maribor iz Trsta kot begunka pred fašisti, sama trpela kot učiteljica, morda je v meni začutila kaj pisateljske žilice, saj sem že takrat pisal »literarne« domače in šolske naloge, ne vem ... A njen dvom o tem, ali je dobro zame, da bi bil učitelj, se je zarezal vame, čeravno ga takrat seveda nisem razumel ... Potem mi je rekla, naj preberem Cankarjevo dramo Hlapci ... Ata in mama pa sta mislila, da bi bilo učitelj išče najboljša šola zame tudi zato, ker je bilo blizu v Mariboru, šest ali sedem kilometrov daleč od Pesnice. Ljubljana je bila zanju nekaj, kar je predaleč, prene-varno, kar bi me lahko pokvarilo. Še danes se nista čisto otresla tega odpora in strahu pred Ljubljano ... Seveda jima je šlo po glavi tudi to, da bom lahko

Profesor Stopar prihaja

uporabljal sestrine knjige in tako ne bo šlo toliko denarja za rnoje šolanje ... Sestra pa je seveda po-skrbela, da sP bili učiteljske, njeni sošolci in predvsem profesorji vsak

dan tema pogovora med nami. Še danes ima izreden dar za opazovanje in pripovedovanje vseh podrobnosti ki .zaniajo ljudi, njihove navade, obnašanje, oblačenje , ljubezenska nagnjenja ... Tako smo vsak dan poslušali, kaj je bil kdo vprašan, kakšno nalo'S? pišejo jutri, kaj je imela oblečeno profesorica Josipina Gnezda, ki da si vse te lepe obleke šiva sama, za kar ima gotovo dovolj časa, saj ni poročena in živi v dekliškem internatu ; izvedeli smo, da profesor Fonzek najbrž gleda za profesorico Majkico, ali pa sta si vsaj zelo dobra; sl~šali smo, kako so v Mirkeca zaljubljene njene kolegice In kako je profesor Kotnik podoben Titu; izvedeli, da Župek, kakor so pravili profesorju geografije, nikoli ne sprašuje to kar Je napisano v zvezku, In se torej Jožica ne more in de zna naučiti zemljepisa in da Župek tako ali tako ne (ja več kot dve ali odličnjakom izjemoma tri ... Največ pa je pripovedovala o svojem razredniku, profesorju matematike Stoparju. Kako je strog in pedanten, kako zahteva na začetku šolskega leta, naj v vse zvezke načrtajo robove in oštevilčijo vse strani, da ne bo mogoče trgati listov, kako ima sam vse račune napisane in izračunane v zvezku in da mora sam večkrat pogledati v ta zvezek, ki mu ga je gotovo sestavila žena, ki je tudi profesorica matematike na . neki drugi šoli ... Toda strogi profesor Stopar je znal biti tudi očetovsko dober In ganljiv, najbrž zato, ker sama z žene nista mogla imeti otrok ... To in še in še nam je razlag~la Jožica. Za .mojo mamó so bile začuda to kar zanimive novice, ah pa se Je delala, da so ... Vendar je večkrat prekinila Jožico in jo opozorila, da je včeraj govorila o kom povsem drugače ... Mene vse to ni nikoli preveč zanimalo, in ko sem bil kasneje tudi sam na učiteljišču, sem se zelo čudil, od kod Jožici podatki o tem, da si Josipina Gnezda sama šiva obleke, da Mirkec v kabinetu poljublja dijakinje, da Friček doma ne sme niti pisniti in se zato izživilja v šoli, čeravno vsi dobro vemo, kakšna je v resnici njegova žena ... Toda izvrtati vse te podatke, jim slediti, jih dopolnjevati in med seboj kombinirati, to je posebna znanost, za katero, se mi zdi, imajo ženske pač nekaj več talenta ... Največ pa je torej pripovedovala o profesorju Stoparju, ki je bil njen razrednik, kot sem že rekel. Tako je bil profesor Stopar nekako vsak dan med nami. Kaj je rekel, kako je bil oblečen, kako je koga kaznoval, kako pa se je spet pokazal pravi človek, človek z veliko začetnico, je rada rekla; jaz pa vedno, zakaj z veliko, saj je človek samo občno ime. - Ti ne razumeš! sta me zavrnila obe z mamó, ko sem dokazoval svoje znanje pravopisa; nič pa še nisem vedelo prenesenem pomenu in o socialističnem humanizmu, ki hoče, da bi bil človek Človek z veliko začetnico ... Potem nas je nekega dne z vso napetostjo in dramatičnostjo opozorila, da bi lahko ta človek z veliko začetnico, ta profesor Stopar, ta strogi, pedantni, a tudi dobri razrednik prišel celo v našo hišo ... To je bilo, kot da bi kdo rekel, da bo prišel sam Tito. Baje se je odločil obiskati na domu vse svoje učence, ki jim je bil razrednik, da bi kot dober pedagog (o, ta beseda je zvenela v naši majhni kuhinji na moč učeno) spoznal, iz kakih prilik izhajajo, kakšne starše imajo, kakšne pogoje za učenje in kaj še vse ... Tudi to je kazalo na značilno potezo profesorja Stoparja. Pedantnost, odgovornost, pa tudi ljubezen do učencev ... - Kako prišel k

nam? - je zategnil ata. -. Tako, z vlakom iz Maribora ... - Ah, kje pa ... - Bo, saj je bil že priZinki v Cerkvenjaku, Jerici v Košakah, Pogorelčniku v Slovenj em Gradcu, Majdi v Slivnici ... - Naj pride, če hoče, je rekla mama ... - Imeti moramo vse čisto in pospravljeno, je poudarila sestra, ki ji je bilo vedno do tega, da bi ljudje videli, kako imamo urejeno, in ki je bila res sama nekako bolj pedantna kot mi drugi ... Še danes je tako. Spomnim se, kako nam je pripovedovala o predavanjih doktorja Korena o higieni in kako smo počasi - od njene štipendije - dobili drug za drugim zobne ščetke, kako je kontrolirala, če si vsi res umivamo zobe, kako je sekirala ateja, če se mu je zaradi pokvarjenega želodca, kar je imel še iz fronte in iz nemške vojske, spahovalo po kosilu ... Vedno je reformirala naše navade in našo higieno in prav trpela, če ni bilo tako, kot bi moralo biti ... Zdaj je iz tega Stoparjevega prihoda naredila cel cirkus ... - Pod bomo ribali dvakrat na teden, kaj če pride profesor Stopar ... - Na mizi mora biti obvezno prt, da bo videl profesor Stopar ... ' - Dvorišče ne sme biti polno kurjih drekov. Ali naj nanje stopi profesor Stopar ... ? In tako smo imeli počasi do vrha glave Jožice, profesorja Stoparja in kurjih drekov , ki sva jih morala z bratom pometati ali pa pobirati, če so bili že suhi ... Todaprofesorja Stoparja ni in ni bilo ... - Ja, kaj bo prišel ali ne? je sitnarila mama, ki je tudi že imela do vrha glave Jožice, Stoparja in ribanja poda, pokrivanja mize s prti ... umazano vodo iz lavorja in ga, obtolčenega, skrivala nekam v kredenco, mama je kričala, ne tja, tele, ata je rekel, da ima tega cirkusa vrh glave, Jožica je tekla na dvorišče, kje je že vendar profesor Stopar; blizu ali daleč ... - Ženo ima s sabo! je vzkliknila, ko se je vrnila v hišo ... To je bil še eno zlo več ... Kasneje, ko sem hodil v kino, sem videl filme, ki so jih pred vojno snemali v Ameriki, kjer nihče ne govori, a vsi tekajo sem in tja, se zaletavajo, razlivajo, tiščijo noge v rokave in noge v hlačnice ... Približno tako je bilo takrat pri nas, ko je prihajal profesor Stopar ... - Zdaj bo tu, je rekla sestra ... In hitro smo sedli za mizo, mirni, zbrani, kakor da v tem nedeljskem miru jemo kosilo že kar nekaj časa ... Novi krožniki, sveži prt, ata v beli zakmašni srajci, midva v birmanskih oblekah, sestra v beli bluzi in modrem krilu, le mama je ostala oblečena, kakor je bila, ko je pripravljala kosilo ... Imela je predpa-snik, ki je bil malo masten od olja, ki je špricalo s štedilnika, na glavi je imela staro ruto in ena nogavica ji je malo lezla z noge, ker »štrumpantli« niso dobro držali ... - Jaz pa taka ... - Hitro se obleci, bomo rekli, da nekaj delaš, je rekla sestra in potisnila mamo v sobo ... Mi pa smo jedli naprej ... Hladnokrvno, nedeljsko, flegmatično, riti pa so se nam vseeno tresle na stolih ... Zalajal je Pazi, torej je profesor Stopar že čisto blizu dvorišča ... Potem je Pazi zalajal še enkrat in Jožica je rekla, da gre ven sprejet profesorja Stoparja in ženo, da ju Pazi ne ugrizne, četudi naš Pazi ni še nikogar ugriznil. A morda mu grejo profesorji matematike na živce ... Jožica je šla ven, ata, Franci in jaz smo se delali, - Veš, da bo ... Ravno v Pesnico k Partličem bo prišel, je zategnil ata .. , - Bo, bo ... Saj je bil pri Mesariču v Poljčanah, pri Borutu v Šentilju in pri Hauptmanu v Jarenini ... je panično zatrjevala Jožica. Toda tedni in meseci so tekli, profesorja Stoparja pa ni bilo ... In prišla je zima, zimske počitnice so minile,

sneg se je začel tajati, mi pa smo še vedno živeli pod sestrinim pritiskom - profesor Stopar bo prišel. Nekega februarkega opoldneva, kmalu po zimskih počitnicah smo se spravliali h kosilu ... Bila je nedelja, mi pa vsi pri hiši ... Ob pol enih je pripeljal vlak iz Maribora ... Mama je ravno nalivala juho ... Sestra je vseeno, četudi že sama ni več verjela v razrednikov obisk, pogledala proti železniški postaji, ko je vlak odpeljal ... Zakričala je: - Profesor Stopar prihaja ... Tedaj pa se je začel cirkus ... - Preoblečimo se! je vzkliknila Jožica. - Svež prt na mizo, ta je popacan ... - Zlijmo juho nazaj v skledo, vzamimo boljše krožnike ... - Saj jih ni pet, eden se je razbil... - Kdaj se je razbil, poroka madona, je rekel ata ... - Pusti zdaj to, glej, kak predpasnik imaš ... Daj ga dol in belo srajco na sebe? mu je zasikala mama ... - Tona in Franci, boljše hlače! In smo tekali, se zaletavali, se preoblačili, skrivali stare srajce kar pod posteljo, saj tja zagotovo ne bo pogledal profesor Stopar, pa če je še tako natančen. Mama ni vedela, kaj bi s kosilom, v katerem je bilo k sreči tudi nekaj mesa, pometala je kuhinjo, iskala nove krožnike, menjavala prt, Jožica je delala več zmede kot koristi, medtem ko se je česala, je zlivala, da jemo juho, mama se je v sobi preoblačila. Jožice dolgo ni bilo nazaj ... Pa tUdi nič nismo slišali Prišla je čez dve minuti ali kaj, četudi se je nam za mizo zdela cela večnost ... Prišla je vsa skrušena in kriva ... - Ni bil profesor Stof)ar, Safranovi grejo k Me~zgečevim "" Safranovi . so bili Mezgečevi sorodniki iz mesta ... - Stoparjeva žena je tako majhna kot gospa Safran pa sem mislila ... Moram reči, da smo O~tali ata, Franci in jaz brez besed ... - Jebemti pa tvoj ra~rednik Stopar ... je rekel ata ... V tem je prišla iz sobe mama ... Oblečena kot za v mesto ali za na proslav., dneva žena. V obleki, jopici, svilenih nogavicah, hovi ruti ... Ne vem, zakaj smo se začeli vsi smejati rqvno mami ... - Za koga si se pa tak erihkala, Micka? je vprašal ata ... - Za človeka z veliko zl;tčetnico, sem rekel jaz ... - Kje pa je? se je začuclila mama ... - Ali ni bil? - Ni bil ... je priznala sestra. - Safranovi so bili! je prvič spregovoril brat Franci ... - Ti pa si se zrihtala kot za veselico! se je ata norčeval iz mame... ' - Kaj pa ~i .. : Vi ste se pa prej, jaz pa sem moral~ vse to ... se Je jezila mama, a tudi sama ni vedela, kaj naj pravzaprav reče ... - Ja, zdaj pa jejmo, kor prava gospoda ... je rekel ata ... In smo jedli juho, gov~dino, krompir in sola to ... v belih srajcah, svilenih nOgavicah, nedeljskih oble~kah, trudili smo se z noži in vilicami in smo bili spoda ... Čez čas se je namreč že oglasil nečinum ata... .. _ Bi rad vedel, koliko ljudi na PeSnICI danes tako gosposko oplečenih je kosilo ... Partl1či smo res Partlfči ... je rekla mama ... Jožica be m?lčala ... In razrednik Stopar? - Nikoli ni prišel v 1 esnico. Zdaj profesorja Stop:rja ni več, na~a Jožica pa je učiteljica. • SIIS1m, da veckrat obiše svoje otroke na domovih ...

Dama iz Šanghaja

Sestra Jožica se je že vozila vsak dan z vlakom v Maribor v nižjo gimnazijo, ko sva midva z bratom še lepo bosopetila v prvi in drugi razred pesniške šole. Zato je bila

sestra za naju v tem času resnično nekaj posebnega. Imela je mesečno karto za vlak, vsak dan je morala biti obuta, učili so jo profesorji in profesorica, naju pa same navadne tovarišice ... V nižjo gimnazijo se je vozila tudi Želava Marica, ki je morala mimo naše hiše do železniške postaje Pesnica. Sestra jo je navadno počakala, bili sta veliki prijateljici in mama je večkrat rekla, da se držita skup kot rit in srajca. V časih sta se kajpada med seboj »do smrti« skregali, a že dan kasneje sta si bili spet dobri. Kadar sta si bili dobri, sta si vedno nekaj šepetali na ušesa in se hihitali ... Menda sta se družili s fanti. Kadar pa sta bili skregani, se je Jožica mulila, Marica pa zmerjala ... A že dan kasneje je bilo spet vse v redu. Vse da nesrečne Dame iz Sanghaja ... Nekega popoldneva je namreč Jožica pritulila z železniške postaje domov. Ata in mama sta jo videla že skozi okno, stekla na dvorišče in spraševala, kaj se je zgodilo: - Si zgubila mesečno karto za vlak? - Si dobila cvek? - Te je kdo udaril? - Povej, no, kaj je! - Dama iz Šanghaja! je zatulila sestra. - Kaj pa je zdaj to kakšna dama ... - Želava Marica mi je rekla da sem dama iz Šanghaja ... - Neumnosti! je rekla mama in šla v hišo, ata ni razumel, kaj ima zdaj Šanghaj z naša Jožico, ta pa je tulila še naprej in povedala, da sta zdaj z Marica res skregani da smrti. Mami je bilo kaj hitro jasno. V naši vasi nismo imeli kinematografa, v mestu pa jih je bila več. Fantje iz vasi so se včasih peljali s kolesom v mesta in pripovedovali, kako so gledali Kamnito srce, Štiri mušketirje, Tarzana, kralja džungle ... Zdaj pa so v mestu igrali film Dama iz Šanghaja in Marica je pač rekla Jožici, da je ona dama iz Sanghaja, ker je imela novo bluzo in se je postavljala z njo. In za mamo je bila stvar opravljena. Za Jožico ne, ker se je pač skregala da smrti, - kar pa je najbolj čudno, tudi naš ata je bil užaljen. - Zaaj pa pravi moji hčerki, da je dama iz Šanghaja? Kaj železničarjeva hči ne sme imeti nove bluze? Ker smo siromaki, misli, ta smrklja Želova, da se lahka dela norca iz nas ... Ji bom že dal dama iz Šanghaja... - Kaj vse si otroci rečejo, bodi pameten, mu je rekla mama, a ateju ni in ni šla iz glave ta nesrečna dama iz Šanghaja. Marica zdaj ni hodila na postajo mirno naše hiše, ampak nižje pri sadovnjaku, saj je vedela, da ja je Jožica zatožila ateju in mami. In ko je šla z vlaka kakih sto metrov pod našo hišo, jo je ata paklical: - Hej, Marica, pridi bliže, da se pogovorimo, kdo je dama iz Šanghaja! Marica pa se je delala malo nora in malo gluha in je šla potuhnjeno naprej. Ata se je jezil in spoznal, da je to res navadna potuhnjenka. Zato je dan kasneje čakal skrit za orehom, kdaj bo prišla skozi sadovnjak. In ko je prišla, je stopil prednjo in jo vprašal: - Kdo je dama iz Šanghaja? - Kaka dama iz Šanghaja? se je spet potuhnila Marica. - Smrklja nesramna! Da moje hčerkr nikoli več ne žališ s takimi kletvicami! je rekel ata in odšel navkreber proti hiši. Toda, ko je bila Marica že precej daleč, se je obrnila in zaklicala! - Gospod Partlič! Vaša Jožica je dama iz Šanghaja. Da boste vedeli! Ata se je sunkoma obrnil in stekel za Marico, ta pa je kot zajec stekla čez sadovnjak in v Želovo grapo in v hišo in še vrata je zaloputnila. Ko je ata pritekkel do Želovih, je sosed Žel že stal na pragu. - Kaj pa ti treniraš Partlič, da tak letaš po grapi? - Reci svoji hčerki, naj ne žali naše družine! - Ja, kaj pa je naredila, je rekel Žel in brlizgnil

tobakovo slino iz ust, saj je bil znan po tem, da je čakal tobak. - Naši Jožici je rekla, da je dama iz Šanghaja, in jaz tega ne bom dovolil. Moja hči je poštena punca in ni nobena dama, sploh pa ne iz Šanghaja! je odločno rekel ata. - Da nisi tudi ti iz Šanghaja? je rekel Žel in odšel v hišo. Ata pa je bil jezen in je rekel, da si nismo več sosedje. Vrnil se je domov, kjer pa se je mama tudi že jezila nanj. Še bolj se je jezila Jožica, a ne na ateja, ampak na to hinavko Marico, pa tudi ata se je jezil. Zdi se mi, da na samega sebe. Mislili smo, da je stvar zdaj končana in da bo vse skup kmalu pozabljeno, kot že tolikokrat doslej. A ni bilo tako. Želovi Marici neki hudič le ni dal miru in tako je neko jutro na naši drvarnici pisalo TU JE DOMA DAMA IZ ŠANGHAJA... Ata je klel. Brcnil je celo Pazija, ker ni lajal, ko se je Marica motala okoli drvarnice. K Želu pa le ni več šel. Jožica pa je bila tokrat skregana za vedno. Narazen sta šli rit in srajca. Seveda je Jožica mislila, da je ona sama srajca, Marica pa tisto, kar je ostalo od te mamine kombinacije. Nekoč kasneje sta se baje ata in sosed Žel srečala v gostilni, kjer sta za šankom pila vsak svoj špricar. - No, kaj je, sosed? je vprašal Žel. Sva si še soseda? - Sva, če boš rekel svoji Marici, da je pravzaprav ona tista dama iz Šanghaja, je odločno rekel ata. - Prav, seveda je. In to dvakratna dama iz Šanghaja ... Šele zdaj je bil ata zadovoljen ... Potem pa sem ga slišal, kako je doma spraševal mamo, če ona ve, kaj je slabega v tem Šanghaju. Mama se je smejala in rekla, da je vse skup navaden nič. Ata pa je bil vseeno zadovoljen, da je Žel priznal, da je torej njegova hči dvakraten nič ... Jožica si je potem izbrala drugo prijateljico, in sicer Šajherjevo Adelo, Marica pa je že tako začela gledati za fanti ... Ko sem se pred dnevi spomnil ateja, kako je tekel za Želovo Marico in kričal, da je sama dama iz Šanghaja, je bil skoraj jezen, saj se ničesar več ne spominja in pravi, da si jaz vse samo izmislil ... Pa spet je bila mama tista, ki je nekaj vedela o tem ... Sestra Jožica je zdaj že petdesetletna učiteljica v Lenartu. Ko nas je zadnjič obiskala v novem kostimu, sem ji rekel, da je res prava dama iz Lenarta. Zanimivo, da se je zelo ujezila in rekla, naj se ne norčujem iz nje ... Ze to mi pove, da si tiste dame iz Šanghaja le nisem kar tako izmislil.

Francijeve ščuke

Ko začne človek pripovedovati, ko sem bil jaz majhen, je bilo povsem drugače, je to obenem znak, da postaja star. Ko sem bil majhen, sem bil namreč najbolj jezen, kadar sta ata in mama začela pridige za nas otroke s - ko sva bila midva mlada ... Takrat smo namreč izvedeli, da sta hodila še dolgo v jesen v šolo bosa, da se nista mogla učiti, ker sta morala delati na polju, da sta bila več lačna kot sita, da sta morala poljubiti vsako drobtinico kruha, ki je padla na tla. In še in še! Nam otrokom se je ob tem njunem pripovedovanju zdelo, kot da smo za nekaj krivi. Krivi, kar nam gre boljše, ker nam ni treba pred odhodom v šolo napasti živine, ker smo bili obuti, ker nismo bili lačni in kaj še vse ... Zdaj pa se že sam včasih zalotim, da rečem hčerki Mojci, veš, ko sem bil jaz

majhen, sem moral ... A že vidim, kako obupano zavija oči od jeze, ker ji to pravim in vidim tudi, da me tudi poslušala ne več. Zato se trudim, da bi čim manj krat začel svoje vzgojne lekcije s tem nesrečnim - ko sem bil jaz mlad ... Kljub temu se mi zdi, da moram povedati, kako je bilo v šoli, ko sem bil jaz mlad ... Da boste lažje razumeli to zgodbo o Francijevih grajah in opominih in o ščukah. Ko sem bil torej jaz mlad, je bila šola organizirana tako, da smo imeli štiri razrede osnovne šole, potem nižjo gimnazijo, kar je danes »višja stopnja osnovne šole«, torej od petega do osmega razreda, potem pa so bile gimnazije in vajeniške šole. V vajeniško šolo si lahko šel tudi, če nisi končal »nižje gimnazije«. Toda tedanje nižje gimnazije so bile veliko strožje šole, kot so danes višji razredi osnovne šole. Danes je v vsakem razredu kar precej odličnjakov, drugi pa so prav dobri in dobri, zadosten je že malokdo, za vsakega nezadostnega pa se morajo učitelji že zagovarjati pred ravnateljem, ki navadno želi, da bi izdelali vsi učenci; če ne vsi, pa vsaj čim več, da bi imeli višji odstotek in bi bili pohvaljeni od zavoda za šolstvo. Ko pa sem bil jaz mlad in sem hodil v nižjo gimnazijo, je bil na celi šoli en sam odličnjak, še danes se spomnim, da se je pisal Andrej Mesarič; bilo je morda dvajset prav dobrih, drugi so bili dobri in zadostni, zelo veliko pa je bilo takih s popravnimi izpiti in s popolnoma nezadostnimi uspehi. Taki so morali razrede ponavljati in bilo jih je tudi po deset v posameznem razredu ... V nižjo gimnazijo smo hodili tudi mi trije, Jožica, Franci in jaz. Pravzaprav nismo hodili, ampak smo se iz Pesnice vozili z vlakom. Če pa smo kak vlak zamudili, pa smo šli tudi peš uro in pol ali dve uri ... Še sreča, da Pesnica ni predaleč, v Sentilj namreč že ne bi bilo mogoče pešačiti ... Jaz sem se menda najbolje učil, kar pa še ne pomeni, da sem bil odličen. V prvem razredu nižje gimnazije sem bil dober, v drugem in tretjem prav dober in v četrtem zopet dober. Imel sem namreč matematiko dve. Kljub temu sem bil med boljšimi učenci. Sestra se je veliko več učila kot jaz in je tudi zdelovala, le brat Franci se ni maral učiti: ni pazil v šoli in mu seveda tudi z3'-v.vra~a ru slo to UC~nje. Zlasti ne matematika, angleščina in morda še kaj ... Danes seveda svojega sina Matjaža sekira, če k.aže, da ne bo odličen, in mu rad reče, kako težko je bilo v šolah, ko je bil še on mlad, in kako se je sam učil... Matjaž pa seveda zavija oči pred pridigami očeta Francija. Spomnim se, da je bil Franci v šoli tako živahen, da mu je učiteljica angleščine obljubila da mu bo dala dve že samo, če ne bo nagajal. Pa vseeno ni imel dve ... Zato sva morala midva ~ ses.tro Fr~rlciju pomagati. Jožica je bila sploh p~~ži,:~ena ln at~. JO je hitro razrešil te dolžnosti. A se ni rezil na FranCI!~, ampak na Jožico, ker ni zn.al~ s Fra~cIJe~ na lep naein ... Ata se je namreč spomnil, da je tudi njega inštruirala kot otroka njegova sestra Marica, ki ?a tudi ~i bi~a dovolj ljubezniva z njim, am~ak ~ivč~a, ln tako je bila sestra Marica kriva, da se m kaj prida učil ... Toda tudi jaz nisem imel s Francije~. sreče: Hitro sem namreč spoznal, da so njegove misli dalec daleč stran (od kvadratnega korena ali skupnega imenovalca ulomkov daleč od dovršnih in nedovršnih ~l~golov ali od pr~viline in nepravilne množine angleških samostilnikov... Ko sem rekel, da ga ne bom učil, če bo tako

raztresen, je ata takoj ugotovil, da tudi j~z ne znam vzgajati, ker ~e n~ znam pri31~ž~ti F:a~cIJu na lep način ... Kadar Je bil ata. v službi, ~e včasih mama vzela stvari v roke. Se pravI Francija In kuhalnico. Vzela angleško vadnico in spraševala be~ede v slovarju, In čeravno se ni nikoli učila angleščine In morda celo ni znala reči I love you, Je gledala v ~lo.var na .koncu lekcij in spraševala. Spoznala j~, da Je ~govafJaVa napisana v oklepaju in že sta ponav~pla: knjiga - bulc, pero - pen, svinčnik - pensl, mIza - tejbl, palica - stik ... Če Franci ni takoj ugotovil, kako je palica po angleško, mu je mama rekla, to je stik in vse to podčrtala s kuhalnico na Francijeji riti. Zdi se mi, da se je z mamu vseeno še največ naučil. A mama je imela res malo časa. Zato smo vsi skupaj trepetali, kakšna bodo naša spričevala. Vsi smo trepetali za vse, saj smo vedeli kako se bosta ata in mama sekirala, če bo imel Franci kak cvek ... Dvakrat na leto smo ob konferenci dobili tudi posebne listke, kjer je pisalo, kakšne ocene imamo med šolskim letom. Tako je še danes. Razred~niki so vpisali čiste enke med graje in slabe dvojke pod opomine ... Največkrat so bili ti rezultati med letom še slabši kot potem spričevala. In tako je Franci neko pomlad imel tri graje in dva opomina. Niti ne vem v katerih predmetih. Seveda je vedel, da bo doma hudo in da bo lahko zapela tudi mamina kuhla, kot smo po domače pravili kuhalnici. Ata nas navadno za take stvari ni natepel, in četudi nam je mama dostikrat grozila, bom povedala ateju, smo se nje bolj bali kot njega ... Franci pa je vedel, da bo tokrat hudo pri ateju in pri mami, saj toliko graj in opominov še ni imel. .. Premišljeval je, kako bi omilil njuno jezo in žalost, saj sta bila res bolj žalostna kot jezna. Ata pa se je tudi rad postavljaj pred svojimi sodelavci z nami otroki in zlasti z mojimi uspehi v šoli, zato ga je tak šolski neuspeh še bolj prizadel. Franci je dobil tisti nesrečni listek z grajami in opomini že drugo uro, potem pa jim je, ne vem kako, odpadel pouk. Ugotovil je, da bi lahko prišel domov nekaj ur prej kot s popoldanskim vlakom, če bi šel peš v Pesnico ... In res se je s Peklarjevim Petrom napotil peš. Verjamem, da je bil precej zaskrbljen. Ko sta se spustila po košaškem hribu navzdol, se je pred njima odprla Pesniška dolina. Takrat je Pesnica še precej poplavlja~la, pomagala pa ji je tudi sicer pohlevna in plitva Cirknica. Nekje v Pesnici sta srečala še Peklarjevo Jelo in ogledovali so poplavljene travnike. Francija je zelo privlačevala voda in že je načrtoval, kako bova ateju ukradla nekaj desk in kak hlod ter naredila splav ... Res je postal kasneje mornar. Peklarjevi pa so bili bolj nagnjeni k lovu in ribolovu in že je Peter zagledal na travniku velike ščuke. Ko namreč voda poplavi, priplavajo ščuke po toku navzgor -in se porazgubijo tudi po travniku, če se voda izlije. Baje se rade drstijo na takih poplavljenih travnikih ... Ko potem vode upadejo, ostanejo dostikrat ujete na travniku in ljudje jih lovijo ... nekatere pa se še po mokri travi rešijo do potoka. Nekje sem videl zapisa~mo , da se lahko ščuka tudi cel kilometer muči po mokri travi, da bi se rešila ... Vendar je bilo na travniku vode še do kolen in višje. Toda to ni motilo Jele , Petra in našega Francija, da se ne bi lotili ščuk ... Bližali so se jim od zadaj, šli, z razprto dlanjo lepo nad hrbtom navzgor do škrig in nato hitro zagra~bili ... Ščuka, ki jo tako težko ujame pravi ribič z

blestivko in je vedno prava trofeja, je tako na travniku nekam izgubljena in manj previdna. Lovijo jih tudi z zankami iz žice ali celo z lokom in puščico, ki ima na vrhu kakšno iglo, žebelj ali kaj podobnega. Ata, Franci in jaz smo sicer vedno silili za Pesnico, toda ujeli nismo kaj prida ... Pri hiši pa je imela ribe rada zlasti mama. A le redko smo ji lahko ustregli. Prva je ujela prav veliko ščuko Peklarjeva Jela. Potem dve Peter. Franci je bil že malo zavisten in jezen na svojo nespretnost, potem pa je le zgrabil polmetrsko ščuko, ki se je upirala in hlastala z gobcem. Hitro je stekel na cesto in jo s kamnom pobil ter se znova vrnil v vodo. Bredel je po vodi in ni čutil, da si je že zmočil kratke hlače ... Ribolov na roko ga je čisto prevzel. Ujel je tri velike ščuke in dve majhni. lela in Peter pa menda še več. Ko jih je gledal lepo obešene skozi škrge na rogovilo iz veje, je bil na moč ponosen. Med lovom je čisto pozabil na moro, kako povedati ateju in mami za graje in opomine. To je pri celi stvari največji problem. Sicer pa sta pri nas ata in mama kar sama vprašala, saj sta od naju s sestro izvedela, kdaj bojo delili graje in opomine. Franci je sicer tu in tam odlašal in trdil, da njihovega razrednika ta dan ni bilo v šoli, ampak to je bilo samo odlaganje nesreče. Zdaj pa ga je spreletelo. Vrgel bo mami ščuke na mizo in priznal: Toliko kot je velikih ščuk, toliko imam graj, dve mali pa sta za dva opomina. In res je tako tudi bilo. Mama je bila tako osupljena, da ni Francija skregala kot ponavadi in kot bi verjetno zaslužil. Slišal sem, da je potem razlagala ateju, češ jaz ga nisem mogla kregati, če pa je bil tako vesel s tistimi ščukami. Potem smo se res najedli ščuk, le sestra se je skoraj zadušila s ščukino srtjo. Drugo leto je imel Franci dve graji in en opomin. Ker je potok spet poplavlil in ker so se ščuke spet drstile, je prinesel domov dve veliki ščuki in eno malo. Toliko kot je imel graj in opominov. Spomnim se, da je rekel mami, da je bilo lani veliko boljše, ker je imel več graj in opominov, saj je zato nalovil tudi več ščuk ... In zanimivo, ata in mama se res nista več kregala nanj. Danes je vse drugače. Pesnico so regulirali in ne poplavlja več. Cirknico pa so speljali v neke podtalne kanale in je sploh ni več. Tudi ščuk ni več, toda ne le na pšeničnih poljih, ki se zdaj tam razprostirajo namesto travnikov, celo v regulirani Pesnici jih ni več. Tudi nižjih gimnazij ni več. Ja, ko smo bili mi majhni, je bilo vse drugače. Še ščuke so bile, in to za graje in za opomine. Vidite, graje in opomini pa so ostali.

Sosed Harič v omari

Večkrat sem že kaj napisal o naši hišici na vrhu hriba. Pravzaprav sploh ni bila naša, ampak »držav-na«, še prej pa Pilčeva. Toda mi smo po vojni živeli v njej, ata jo je vedno nekaj obnavljal, radi smo jo imeli in vedno smo govorili o njej kot o »naši«. Za

nas je bila pač naša, kaj pa si je o tem mislila država, niti ne vem. Pile pa je že tako pred koncem vojne pobegnil v Nemčijo. V tistih letih po vojni smo dobili tudi nekaj zemlje okoli hiše in tisti zemlji smo pravili »naše agrarno«. Do te zemlje srno namreč prišli, ko je nova ljudska oblast sprejela zakon o splošni agrarni reformi. Dobili smo dve njivi, sadovnjak in majhen pašnik. Ata je sicer še naprej delal na železnici in ni bil torej nikdar čisto pravi kmet, mama pa je vsak dan delala na zemlji. Naši in na državni. Prosta nista bila nikoli. Ko je ata prišel zjutraj iz »nočne« domov, mu je mama nastavila zajtrk in ga silila, naj gre spat ... In res je po prečuti noči navadno malo legel, toda že ob devetih je bil za marno na njivi ali travniku ali pa v sadovnjaku. Mi otroci smo bili še majhni in zdi se mi, da smo delali prej zmedo, kot da bi bili v kako pomoč. Ata je poskusil z agrarnega iztisniti čimveč. Preoral je vsak pedenj zemlje, z mamoma sta okopavala tudi zare ob njivah ter jih spreminjala v rodovitno zemljo, z drevesa je pobral zadnjo mošančiko. Če bi danes tako delali na državnih posestvih, bi bilo naše kmetijstvo zagotovo na bolj zeleni veji, kot je. Drugi sosedje so gledali, kako gareta, najprej so se delali norca, potem pa so ju začeli zaradi tega spoštovati: - Partliča gareta ko norca... Če bi vsak tako delal ... Seveda pa so bili tudi taki, ki so bili nevoščljivi, ker je na naših njivah zrasel najdebelejši krompir, rodila največja koruza in so bile buče najbolj debele. Vsaj ata je pravil tako. No, z bučami je bilo kar nekaj težav. Včasih nam je kakšna ušla, in ker smo bili na samem vrhu hriba, nisi mogel nobene ujeti, če se je skotalila, samo gledal si lahko, kako skače po pobočju in se potem razbije nekje doli v Gornikovi ali Pilčevi grapi. Mislim, da sva z bratom tudi sama kako potočila maskriaj po hribu navzdol in uživala, kako hiti, nori, skače in se potem lepo raztrešči. V Gornikovi grapi so živeli samo Gorniki in Korošci, v Pilčevi grapi pa je v veliki veleposestniški stavbi in v poslopih okoli nje živelo več družin delavcev, ki so delali na državnem posestvu. Tam so bili tudi Haričevi. Harič je bil vaški mesar. Od decembra pa tja do konca zime so ga klicali kmetje in polkrmetje, da jim je klal svinje. In ker so koline na vasi vedno nekaj posebnega, je veljal tudi mesar ~a nekaj posebnega. Zanimivo pa je, da pri nas ni klal, ampak je to naredil kar sam ata s kakim svojim železničarskim kolegom. Mogoče je sosed Harič malo vihal nos tudi zaradi tega, ker da ni dovolj dober za Partliča, čeravno je seveda imel dela vrh glave pri vseh drugih. Medtem ko je imel torej Harič pozimi veliko skrbi s kolinami, jih je imel naš ata z zemljo. Saj tudi pozimi ni nehal misliti nanjo. Ko je zapadel debel sneg, je s palicami stresel belo odejo z vej, da bi se ne polomilo drevje; če pa je sneg držal do marca, je polival pobočja z greznico in gnojnico, ki smo ji mi pravili kar gnojšnica. S tem je prav dobro pognojil naše agrarno in res, videti je bilo, da so naše njive boljše rodile in je bila trava višja in bolj temno zelena. Izpraznil je jamo našega stranišča in gnojno jamo ob hlevu in nosil vse to v dveh emajliranih vedrih ali posebni brenti po njivah in pobočju ter gnojil in gnojil. - Pozni sneg je siromakov gnoj, je govoril ata, ko nas je srečal in videl, kako smo si tiščali nosove, ko je šel mimo nas. Toda vonj po gnojšnici je silil tudi v hišo, v sobo in kuhinjo pa tudi ata je imel poseben duh, ko je

prišel zvečer v službo v prometni urad na železniški postaji in so njegovi sodelavci rajši odšli ven v mrzlo zimsko noč, kot da bi sedeli skupaj s Partličem, ki je dišal po dragocenem gnojilu. Ata je torej hudo dišal, naš sneg pa je bil edini v vsej Pesnici, ki ni bil bel, ampak rjav in rumen in tako se je že na daleč videlo, kje smo doma in kje je naše agrarno. Neko marčevsko jutro je še v mraku prisopihal na naš vrh mesar Harič s svojo torbo, v kateri je imel mesarski pribor, nože, brus, šprico za delanje klobas, špile in drugo. Pozdravil se je z atejem, ki je bil že tudi pokonci in se spustil v Gornikovo grapo h Koroščevim, s katerimi je bil tudi nekaj v sorodu. Tam so ta dan obsodili že drugo svinjo to zimo na smrt. V navadi je, da svinjo zakoljejo zgodaj zjutraj, še v mraku, saj je potem ves dan veliko dela z odiranjem, rezanjem mesa, s klobasami, prekuhovanjem itd. Tako se koline končajo pozno zvečer, ko se zbere vsa družina in sorodniki ter se dobro večerja in pije. In tako je navadno že zelo pozno, ko se mesar vrača domov, gospodinja pa ima še nekaj dni kar precej dela. Prav ta dan je ata ves hrib polil z gnojnico in vsebino našega stranišča. Tiščali smo si nosove, ata pa nas je kregal: - Zdaj vam smrdi, v jeseni, ko bojo naše njive najbolj polne, pa vam bo dišalo. Zvečer se je nevarno dišeč odpravil v službo; sneg, ki je čez dan vsrkaval dragoceno gnojilo, pa je začel spet zmrzovati. Tudi gnojšnica na njem. To pa je bilo usodno za soseda Hariča. Ko so Koroščevi zvečer praznovali koline, so ga zadrževali, saj je bil njihov daljni sorodnik. Hoteli so se izkazati pred njim. Bilo je dosti mesa, nekaj preveč žganja in še več rdeče brajdovšnice ... Pozno se je odpravil domov in malo okajen, še bolj pa utrujen, prisopihal iz Gornikove grape na naše agrarno. Na vrhu se je malo ustavil, globoko zavzdihnil... - Ja, kaj je Partlič spet polival to hudičevo gnojšnco, je vprašal sam sebe, ko je v ostrem nočnem zraku zavohal čuden vonj. Potem se je prestopil, da bi se napotil v dolino ... To pa je bilo že narobe, kajti na ledeni plošč mu je spodrsnilo in zapeljal se je po hrbtu po celem našem bregu navzdol, po vsej gnojšnici in rjavi kremi iz stranišča. Drsel je vedno hitreje, torbo, v kateri je imel nože in koline, je držal daleč od sebe. Pa ni kaj dosti pomagalo. Tako je pridrčal prav do svoje hiše. Tam so že spali. Komaj je vstal ... Dolgo je nesrečen stal v temi in snegu, potem je le poklical ženo, ki ji je pravil mamika: - Mamika, jaz sem padel v gnojšnco ... - Kaj? Spet si pil! se je slišalo in prižgala se je luč. - Ne, v gnojšnco sem padel, vsega je kriv ta Partlič frdamani. Žena je prižgala še luč na dvorišču. - Prekleta vaša gnojšnca... bom vam prinesla hlače za oprat. Da morate polivati to gnojšnco ravno takrat, ko gre moj mož s kolin ... - Kaj se je pa zgodilo, je nedolžno vprašal ata, čeravno smo že dobro vedeli, kaj je bilo. - Kaj! Le delajte se norega! Moj je padel v gnojšnco, je rekla in odšla. Sam ne vem, zakaj se nam je zdelo to tako smešno in se nismo čutili nič krivega. Tudi drugi sosede so se smejali in predlagali ateju, da bi naredili dirke po našem pobočju. In če je kdo od nas naslednje mesece padel v snegu ali v travi, je glasno klical: - Mamika, jaz sem padel v gnojšnco. Pa tudi sam sosed Harič je priznal, da tako hitro ni ne prej ne kasneje prišel od naše hiše do svojega doma. In tam je imela kaj videti. Sosed Harič je stal ves črn in rjav z mnogimi ocvirki na obleki, ki so lepo temno

rjavi spet zmrzovali, v rokah pa je držal torbo s kolinami, ki mu jih je prej Koroščeva radodarno dala. - Mamika, glej, to sem prinesel, je rekel in se napotil proti hiši. - Tam ostani, pujs frdamani! je zaklicala žena, ki se je bala, da bi tak prišel v hišo. Potem se je moral ubogi gospod Harič sleči do golega, in to pozimi v nočnem snegu. Ker je imel prav belo kožo, je bil videti kot shujšan sneženi mož, ki ima namesto metle v roki aktovko s kolinami. Obleko je moral pustiti kar pred pragom. Tudi perilo, ki ni bilo več belo, ampak tudi lepo rumeno in nežno rjavo. Šele gol s kolinami v roki je smel stopiti v kuhinjo ... Hčerki, ki je nekaj slišala in je vstala ter prišla v kuhinjo gledat, kaj se godi, je gospa Harič primazala klofuto, da je šla takoj nazaj v posteljo,premišljevat, ali se ji ni vse skupaj sanjalo. Namreč, da hodi ata gol po kuhinji in da jo mati klofuta. Haričeva pa je bila jezna na moža, ker je taka neroda. On pa se je izgovarjal. - Vsega je kriv ta Partlič gori in njegovo agrarno ... Hvala bogu, koline sem pa le prinesel ... Ko pa je Haričeva odprla torbo in vzela iz nje kašnate in mesene klobase ter hrbtišče, je videla, da tudi s kolin pada naša rumena omaka. Vse je vrgla ven, naj poje pes. Vendar tudi pes ni hotel jesti kolin v rumeni omaki in smrdljive klobase so ležale v snegu še zjutraj, ko so hodili sosedje mimo in se čudili obleki in klobasam v snegu ... Proti poldnevu naslednjega dne, ko je bil ata že spet doma iz službe, je prišla Harička k nam in ateju povedala »ta svoje«.

Če mačko smrt povoha

Ko sem je) zagledal, da prihaja po hribu, sem ji stekel naproti, (ia bi ji l?omag~l ne~ti to~bo in da bi tudi čimprej iz:vedel, ah nam Je kaj kupila, _ Ah, saj nimam nič. Samo semena sem kupila. Ko pa je .,vse tako drago, bolje da človek sploh ne gre v mesto iP v trgovine. Čeravno sem vedel, da je vse to res in (:la živimo samo z atejevo plačo, ki pa jo je znala maJila trikrat obrniti, sem bil vseeno prepričan, da je kupila še kaj za priboljšek. Zato sem potem doma tudi napeto gledal, ko je jemala v roke vrečke. In res je zi!dišalo in že je bilo na mizi nekaj kolobarjev vabečih klobas. _ To sem pa kupila za večerjo. Pa si le odreži en kos ostale) bom shranila! ' _ Saj ni treba, sem rekel in upal, da bo sama odrezala 1(OS klobase in mi ga potisnila v roke ... Klobase j? menda zavohal tudi Pazi, ker je pritekkel pred prag in cvili1, pa tudi mu ca se je znenada znašla v kuhinji. Semena sem odnesel v shrambo, mama pa se je šla v sobo preobleč; v ustih sem že čutil vabeči okus klobolse. _ Preideta mačka, čakaj, strela mačkinska! sem zaslišal mfimo. Takoj mi je postalo jasno, kaj se dogaja in skočil sem iz shrambe. Zaskrbelo me je tudi za moj košček ... Zagledal sem mačko, ki je vlekla za silbo cel kolobar klobas, in mamu, ki je urno zgrabila za kuhalnico in zamahnila po mački. Počilo je in mačke' je v trenutku obležala na hrbtu, še preden je lahko spustila klobaso. Z mamu sva se spogledala. Bila je blepa ko stena. _ Joj, nisem je hotela po glavi! Ubila sem jo. Vrag, pa š~ .klob~sa! ., .. v Mačka' Je ležala na hrbtu m ru ruti s tačko vec migala. Twdi meni je bilo tesno. Prvič sem videl, da.Pri nas smo tako cartljali živali, da

se je pes Pazi rajši prilizoval ljudem, kot da bi na njih lajal, in muce so se nam smukale pod nogami in predle, namesto da bi lovile miši. Večkrat sta bila s psom ali mačko otročja tudi ata in mama. Zato ni dosti zaleglo, kadar se je ata odločil, da bo naše živali malo vzgojil. Potem se je šel pasjega vzgojitelja. Začel je učiti Pazija, kako naj sede, kako naj pride k njemu in kako naj laja na tuje ljudi. Včasih je rekel, da mačke niso za v kuhinjo, in je muco napodil ven, toda takrat je že moral biti kaj siten, saj je že dan kasneje sam vzel mačko v naročje in jo božal, ali pa prijel Pazija in mu obiral bolhe. Ja, do živali smo bili bolj mila družina. Pa tudi živali so nam to vračale. Kadar je bilo komu od nas hudo, se je privil k Paziju ali pa stisnil muco k sebi in se potožil. Sam sem se najraje zatekel v hlev k Liški in se privil k njenemu toplemu vratu in se ji izpovedal, če me kakšna deklica ni marala. Vseeno pa se mi zdi, da je bil najbolj navezan na živali brat Franci. Zato se je tudi mama najprej prestrašena vprašala: - Kaj bo rekel Franci? ko se je zgodilo tisto z našo muco. Bilo pa je takole: Mama je prišla iz mesta. Doma sem bil samo jaz. koga ubije. Pa čeravno samo mačko ... Kadar smo pri nas zaklali kuro, smo se otroci skrili, ata in mama pa sta se kregala, kdo bo opravil neprijetno delo. - Kaj bo rekel Franci? je rekla mama. Tako je navezan na muco. Saj nisem hotela. Zelo jo je pekla vest. Potem pa je še rekla trdo, kot da se hoče opravičiti pred sabo: - Presneta mačka, ali ji je bilo treba biti tako požrešna! Sama se nisem dotaknila klobase, čeravno sem bila lačna. Še ti si znal počakati, ona pa kar cel kolobar ... Sklonila se je in klobase pobrala. Muce se ni dotaknila. Spet sva se spogledala in nisva vedela, kaj naj narediva z mrtvo muco. Tedaj sem se zavedel, da sem vendarle nekakšen moški pri hiši in da se morajo moški v takšnih primerih znajti in pokazati več po-guma kot ženske. Vedel sem, da moram nekaj nare-diti, nekaj, česar si mama ne upa ali pa se ne spomni, ker je ženska. - Pokopal jo bom, sem rekel. - Daj, če si upaš, je rekla mama, ki ni mogla več gledati mačke na pragu. Vzel sem smetišnico in poskusil položiti muco nanjo. Ker je bila vsa otrpla in še topla, se je nisem upal dotakniti. Zato sem vzel metlo in nekako stiščal muco na smetišnico. Nisem verjel, da je tako težka, ko sem dvignil smetišnico in jo odnesel za hišo. Tam smo otroci nekoč pokopali mrtvo lastovko. Smetišnico z mačjim truplom sem postavil na tla v travo in odšel po lopato. Začel sem kopati mačji grob, vmes pa premišljeval o mačjem življenju in smrti, o pohlepu po klobasi in smrtni kazni. - Ja, vse mine, sem rekel na glas, celo mačke. Ko sem skopal grob, sem se obrnil, da bi mrtvo s smetišnice spustil v jamo. V očeh sem imel mUl co kot jih pač imamo na pogrebi. Ampak, kaj je so ze3<. V? M . bil v •v •• J k t ? Ludez. uce mIO vec na smensmci. e ar o. dornr' oživela? Od mrtvih vstala? V nebesa šla? nena , k .. kriknil Stek~l sem marm lil n m : _ Mtma, muca je izginila? _ Kako izginila? _ S s,metišnice. Mrtva je zbežala. _ Hvala bogu, potem je živa. Saj vem, mačke . •0 trdPo življenje. No, pa le nisem mačja morilka, imaj se je nasI Pe mamama lil posta o nama Je ma o azje okoli srca: .. F .. . ba nič dati _ Veš, areju lil ranC1JU pa m tre a mc pove ati, . kla inama. Všeč mi je bilo,

da imava midva z Je re o tal(O skrivnost. Navadno smo imeli skrivnosti l ma~ otroci in jih skrivali pred atejem in mamu. Potem

. marr''' o rezara os o ase lil re a, naj poiscern pa Je l.n ji dam tisti kos, saj si je zdaj navsezadnje muco kožila . o Je vs ta a o mrtvi . , _ Saj bi JI tu l prej a a en osce , ne pa ce e klobase, je. še rekl~ mama. Iskal s~m mu~o i~ i~kal. D Igo je msem nasel. Bal sem se ze, da Je užaljena o dno odšla od nas. Potem sem jo le našel na z~d~~rešjll. Vrgel sem ji kos klobase. Niti povohala p . le pvignila se je in v lahnem teku stekla klini r: n~tem skozi njo na vrh strehe. Mulila se je. p _ Mllca, mama te prosi, da ji oprostiš! Ko sfm mami povedal, da muca zdaj ne mara za kl b so pe stvar razumela: o ~ S~,veda ji ni za klobaso, ko jo je pa smrt povohala. Zvečler smo jedli klobase. Ata in brat sta se basala z rijimi, jaz sem jedel bolj počasi, mama pa sploh ni jedla. V kuhinjo je prišla muca. Brat se je dolgo premagoval, potem pa je le rekel: - Mama, lahko dam od svojega kos klobase c mucii? - Pa daj, če hočeš, je rekla mama, ata pa se je samo začudil. Franci je vrgel kos klobase mucii, pa se ji ni niti dotaknila. Zdaj se je pa le oglasil ata. - Madonca, kakšne čase smo dočakali. Ko sem bil jaz otrok, takih klobas še od blizu videl nisem. Zdaj pa jih mečete mačkam. Mačke pa jih niti jesti nočejo. Ni čudno, če so vojne na svetu! Začudeni smo se spogledali, saj nismo razumeli, kako je ata pomešal vojne z mačkino klobaso. Zdelo pa se mi je, da naju je z mamu muca pogledala; ne vem, če ni celo pomežiknila. Saj je imela zakaj. Saj je od mrtvih vstala.

Kadar se mačke ženijo

Mlada ali pa tudi stara muca je nekaj finega. Lahko jo vzameš v roke in cartljaš. Tako topla, mehka, dlakasta, zapeljiva je, da jo je najboljše imeti v krilu in božati, od časa do časa pa stisniti to nežno kosmato toplino k sebi. Za zahvalo ti muca lepo prede in prede. Če imaš v rokah tako muco, se ti zdi, da nisi sam na svetu, da nisi zapuščen in da je svet kar lep. O tem, kaj delajo in kako norijo prav male muce, pa je res boljše, da ne govorim, ker se to ne da povedati. To zaletavanje, skakanje, prekopicanje, poplesavanje ... to je zabavno in lepo, da je najboljše imeti polno hišo mladih muck. Toda, kaj boš potem s tolikimi starimi mucami? Treba jih je spraviti iz hiše, jih ponuditi ali vsiliti sosedom, kajti drugače jih je nujno potrebno ... Saj veste kaj! Mi otroci smo se zelo bali trenutka, ko je imela mu ca mlade, saj smo vedeli, da bo potrebno nekaj mladičev spraviti »proč«, kot je govorila mama. Nihče ni hotel opraviti tega dela in vedno smo se nekaj prepirali, zlasti ata in mama. Pogajali smo se za vsako muciko. Potem pa sta ali mama ali ata za nekaj časa izginila in izginilo je tudi nekaj mladih muc. Le eno smo navadno pustili. Saj poznam ljudi, ki ne morejo ubiti mladih

muc, in jih imajo potem cele ducate, a take ljudi imamo za čudake in res ni prijetno, če je preveč starih mačk na kupu. Lahko namreč vse skup tudi hudo smrdi. Vendar je bil ta uboj muc nekaj, česar smo se vsi bali, posebno odrasli, ki so morali stvar opraviti, in vsako-letni storilec se je nekaj časa počutil, kot da se mu pozna, da je vrgel v ribnik zvezane muce ali kaj podobnega ... Zato pa smo potem toliko bolj razvajali in cartljali tisto eno mucu, ki smo jo pustili. Ata in mama sta se kregala, češ da je ne smemo preveč vlačiti po rokah, a kaj, ko se tudi sama nista mogla premagati. To je norela, predla, nagajala taka mala mu ca in še stara, njena mati, se je pootročila in norela z njo, ko je prebolela druge izginule muce. Mi smo bili vsi usekani na živali. Na kozo, Pazija, Liško, na mucepa še posebej, to pa zato, ker se lahko tako fino pocartljaš. Tudi jaz sem bil tak. Kot otrok sem imel navado, da sem rad odtaval iz hiše ... Tako sem odkrival svet. Izbral sem si kako hišo, čim dalje od naše in se odpravil do nje, da bi videl, kaj je naprej od te hiše. Nekoč sem šel vse do obzorja čakati sonce in šele takrat sem spoznal, kako velik je svet. Sicer pa sem o tem že nekaj napisal. .. Ko sem postajal večji, sem šel tako daleč, da se naša hiša ni več videla, zapomnil sem si križišča, križe in razpela ob poteh, hiše, da sem potem znal nazaj. Včasih sem se skoraj izgubil, a sem nazadnje le zagledal našo hišo na bregu in prišel srečno domov. Vedno me je bilo strah, da ne bi odšel predaleč; ata in mama sta se jezila, ko sta me pogrešala in odkrila to mojo razvado. - Samo potep aš se, sta rekla. Jaz pa tega nisem štel za navadno potepanje, ampak za odkrivanje sveta. In tako sem se nekega dne odpravil posebno hišam na obzorju, kjer še nisem bil. Prišel sem na prvi hrib in ponosen pogledal Pesnico pod seboj. Toda ta je ležala čisto drugače razstresena. Z našega hriba je bila vendar čisto drugačna. Komaj sem prepoznal nekatere hiše in komaj sem našel našo kočico na bregu. Potem sem se spustil dol v Gačnik. Znenada sem pred seboj zagledal mucu. Prepričan sem bil, da je naša. Z enakimi belimi lisami med sivim kožuščkom. Poklical sem jo: - Muc, muc, muc. In se je ustavila. Ko pa sem priteknel do nje, je pobegnila naprej in se šele čez čas ustavila. Ali je tudi njo zanimalo, kakšna je Pesnica s čisto druge perspektive? Je tudi mu ca hotela spoznati Gačnik? Ali pa je iskala ženina, saj so ponoči tedaj muce presunljivo in sumljivo mijavkale, mama pa je rekla, da se ženijo in da bomo imeli spet težave z majhnimi mucami. Nisem sicer razumel, kakšno zvezo ima to mijavkanje z majhnimi mucami, a vseeno sem vedel, da se v tem času mačke ženijo. Tedaj mi je postalo jasno. Izgubila se je. Izgubila, kakor sem se včasih skoraj jaz. Zamijavkala je. Gotovo je zajokala, ker jo je strah, da ne bo našla domov. Kaka sreča, da sem se znašel tam. Reva si ni zapomnila hiš, dreves, križev, mimo katerih je hodila. Zato me ne pozna, "ato se me boji. Ko sem stekel za njo, je zbežala naprej in se ustavila. Pa spet naprej, z dvignjenim košatim repom. Tako sva tekla po Gačniku in pred nama je bilo že .Jelenče ... V Jelenčah pa je stekla za neke hleve in scnike in se mi izgubila izpred oči. Nekaj časa sem jo šc iskal, se plazil okoli hlevov in jo nemilo klical, muce pa ni bilo več. Začel sem jokati, ker sem bil prepričan, da je ne bo več nazaj, saj jo bo raztrgal kak pes, ustrelil kak lovec, lahko pa

da bo našla kakšnega čudaškega mačka, ki jo bo oženil, saj je mama rekla, da je bil to čas, ko se mačke ženijo. Ko sem se tako cmihal okoli tujega hleva, me je prijel neki moški za roko in me vprašal, kaj iščem okoli njegovih hlevov. - Muco iščem. - Našo? - Ne, našo! - Čigav pa si? - Partličev . - Partličev ? Tu okoli ni nobenih Partličev! - Partličev iz Pesnice. . - Iz Pesnice? Kako pa si zašel tako daleč? - Za muco. - Za muco? - la, se je tu nekje zgubila ... - Mačka se je zgubila? - Pozabila je gledati drevje, križe, hiše ... - Križe? Hiše? Bog te nima rad. Se lažeš? Se samo potep aš in kradeš okoli, povej? Bil je strog mož. Od strahu sem se začel cmihati: - Nič ne kradem, res sem se izgubil, po kaži te mi pot v Pesnico ... Zašel sem, ker sem hotel pomagati mački, ki se je tudi izgubila! - Pusti mačko, mačke najdejo same domov, le glej, da boš ti prišel nazaj v tisto tvojo Pesnico ... Prijel me je za roko in me vlekel na hrib. Jaz sem se ga bal in se oziral nazaj, če bi le kje še ne videl naše muce. Natiho sem začel celo sumiti tega kmeta, da je mačko sam zaprl v hlev in da jo bo pojedel, ko se me bo znebil. la, baje so taki ljudje na svetu, ki jejo muce, največ jih je baje na italijan-skem ozemlju. Lahko da je tudi ta človek prišel iz Italije v naše kraje in je navaden mačkojed ... Ampak ni bilo časa. Še trdneje me je prijel za roko in mi pokazal s kazalcem druge roke na hišo, kjer sem res šel prej mimo. - Glej, tam je Gačnik, od one hiše pa boš že videl svojo zarukano Pesnico. Nisem vedel, zakaj tako govori o moji Pesnici, šele kasneje sem izvedel, da vsak pošten človek hvali samo svojo vas in šimfa vse druge. In tako sem šel domov, potr, žalosten, ko pa sem se spomnil na izgubljeno muco in na mačkojede, sem se začel celo jokati. Tak s smrkujem in solzami sem prišel na dvorišče. - Kje pa si hodil toliko časa? Povsod smo te iskali! - Šel sem do Jelenč ... Ker se nam je izgubila muca. - Kakšna muca? se je začudila mama in me gledala, kaj si zdaj zmišljujem; kajti zmišljeval sem si rad. - Naša, mlada ... - Pridi! je rekla mama in me odpeljala v kuhinjo. Tam se je ob peči grela stara muca, malo naprej pa, glej zlomka, tudi mala, ki sem jo še prej lovil po Jelenčah. - Ni mogoče, v Jelenčah pri tistem kmetu se je izgubila, mogoče jo je celo pojedel, zdaj pa je tu ... - Kaj do Jelenč si hodil ... ? Kakšen kmet, ki bi jo pojedel, kaj se ti mota po glavi? je pozorneje vprašala mama. Mislil sem, da je boljše, če molčim. Rekel sem še samo: - Sem pač mislil, da se bo izgubila. - Norček, nič ne razumeš ... Zapomni si, mačke se ne izgubijo tako hitro. Vedno najdejo domov, kak pes, ustrelil kak lovec, lahko pa da bo našla kakšnega čudaškega mačka, ki jo bo oženil, saj je mama rekla, da je bil to čas, ko se mačke ženijo. Ko sem se tako crni hal okoli tujega hleva, me je prijel neki moški za roko in me vprašal, kaj iščem okoli njegovih hlevov. - Muco iščem. - Našo? - Ne, našo! - Čigav pa si? - Partličev . - Partličev ? Tu okoli ni nobenih Partličev ! - Partličev iz Pesnice. , - Iz Pesnice? Kako pa si zašel tako daleč? - Za muco. - Za muco? - la, se je tu nekje zgubila oo. - Mačka se je zgubila? - Pozabila je gledati drevje, križe, hiše oo, - Križe? Hiše? Bog te nima rad. Se lažeš? Se samo potep aš in kradeš okoli, povej? Bil je strog mož. Od strahu sem se začel cmihati: - Nič ne kradem, res sem se izgubil, pokažite mi pot v Pesnica oo. Zašel sem, ker sem hotel pomagati mački, ki se je tudi

izgubila! - Pusti mačka, mačke najdejo same domov, le glej, da boš ti prišel nazaj v tisto tvojo Pesnica oo. Prijel me je za roko in me vlekel na hrib. laz sem se ga bal in se oziral nazaj, če bi le kje še ne videl naše muce. Natiho sem začel celo sumiti tega kmeta, da je mačka sam zaprl v hlev in da jo bo pojedel, ko se me bo znebil. la, baje so taki ljudje na svetu, ki jejo muce, največ jih je baje na italijan-skem ozemlju. Lahko da je tudi ta človek prišel iz Italije v naše kraje in je navaden mačkojed ... Ampak ni bilo časa, Še trdneje me je prijel za roko in mi pokazal s kazalcem druge roke na hišo, kjer sem res šel prej mimo. - Glej, tam je Gačnik, od one hiše pa boš že videl svojo zarukano Pesnica. Nisem vedel, zakaj tako govori o moji Pesnici, šele kasneje sem izvedel, da vsak pošten človek hvali samo svojo vas in šimfa vse druge. In tako sem šel domov, potrta, žalosten, ko pa sem se spomnil na izgubljeni muco in na mačkojede, sem se začel celo jokati. Tak s smrkajem in solzami sem prišel na dvorišče. - Kje pa si hodil toliko časa? Povsod smo te iskali! - Šel sem do leneč oo. Ker se nam je izgubila muca. - Kakšna muca? se je začudila mama in me gledala, kaj si zdaj zmišljujem; kajti zmišljeval sem si rad. - Naša, mlada oo. - Pridi! je rekla mama in me odpeljala v kuhinjo. Tam se je ob peči grela stara muca, malo naprej pa, glej zlomka, tudi mala, ki sem jo še prej lovil po Jelenčah. - Ni mogoče, v lenečah pri tistem kmetu se je izgubila, mogoče jo je celo pojedel, zdaj pa je tu oo. - Kaj do Jeneč si hodil... ? Kakšen kmet, ki bi jo pojedel, kaj se ti mota po glavi? je pozorneje vprašala mama. Mislil sem, da je boljše, če molčim. Rekel sem še samo: - Sem pač mislil, da se bo izgubila. - Norček, nič ne razumeš, oo Zapomni si, mačke se ne izgubijo tako hitro. Vedno najdejo domov, včasih še iz ribnika ... Ko pa se ženijo, pa sploh hodijo daleč od doma ... Nič nisem razumel, le muco sem gledal nekaj dni postrani. Pa tudi mura je bila zamišljena. Mogoče je res iskala in našla ženina, takega samo za nekaj minut. Mački baje niso zelo zvesti možje. Nekaj dni sva se gledala postrani, izgubljenca, potem pa je spet posijala sonce. Šele zdaj, ko sem to vse napisal, sem se vprašal, kaj pa če tista muca v Jenečah sploh ni bila naša muca in sem tekel za čisto drugo ... V teh letih namreč že vem, da se človek lahko tudi zmoti in teka za napačno muco.

Naše hiše

Velik strokovnjak bi moral biti, da bi vedel, zakaj človeku kane zdaj ta zdaj ona misel, zakaj zaživi prav ta hip prav tak spomin in ne kakšen drugi ... In zakaj sem se zdaj v tujem mestu, ko dež škablja ob okno hotelske sobe, spomnil Cankarjeve črtice Moje izbe in zakaj so pred mojimi očmi zaživele »naše« hiše. Naše hiše so bile štiri. Ko sem zapustil zadnjo, nisem več živel v hišah, ampak v stanovanjih. Tudi zdaj stanujem v

stanovanju ... Niti ne vem dobro, kakšna je hiša, kjer je zdaj moje stanovanje. V prvi hiši sem živel do svojega drugega leta, v drugi do svojega dvanajstega, v tretji do šestnajstega in v zadnji, četrti, do dvajsetega, ko sem odšel od doma. Vse so mi še živo pred očmi. Prva hiša je bila na l'ilcovern posestvu. Tja smo se preselili v letu 1940, menda kak mesec po mojem rojstvu. Posestvo je bilo vctiko in bogato. Raztezala se je po pesniški dolini in po okoliških hribih, tam, kjer so se hribi spustili v dolino, kjer se je nehala glavna cesta, tam so bile l'ilcovc hiše. Velika dvonadstropna gosposka hiša, v l'nlri je živel Pile z družino in delom najnujnejše lužinčadi. Mojemu ateju in mami je odstopil majhno kuhinjo in sobo v enem od gospodarskih poslopij ob veliki razkošni vili. Še zdaj ne morem razumeti, zakaj jima je dal stanovanje, ko je vendar ata delal na železnici in ne pri njem. Seveda je delala mama vsak dan na Pilcovih njivah in v hlevih in tudi ata, kadar je bil prost, toda le moj oče je izmed vseh Pilcovih ljudi smel delati še nekje drugje. Mogoče sta bila z mamu tako pridna delavca, da ju je kljub temu sprejel. Iz Hoč, od koder sta se preselila v Pesnico, sta prinesla s seboj sestro Jožico in mene, ki sem bil še pač dojenček. Tam smo živeli skoraj dve leti. Toda marsičesa se spominjam iz tistih časov. Odrasli mi ne verjamejo, ata in mama pravita, da je nemogoče, da bi se spominjal, ampak jaz vseeno velikokrat vidim pred seboj Pilcovo Duso, ribnik, ki sem se ga bal, spominjam se povodnega moža in seveda začetka vojne. Prav to okoli povodnega moža in začetka vojne je najbolj sporno. Prav lahko, da se je vse to kasneje porodilo v moji fantaziji, ko sem slišal govoriti druge, toda sam doživljam vse to kot najbolj živ spomin. Pomnim namreč, da sva šla z Duso, ki je bila kakih šest let starejša od mene, okoli ribnika, ki je krasil Pilcovo posestvo in hišo. Ob njem so bile velike zeleno rumene vrbe žalujke. Dusa mi je pravila, da se ne smem preveč bližati vodi, ker je v njej povodni mož. In mi je pokazala prek ribnika in tam je bil res črn mož, ves moker in gladek, kakor kakšen potap-ljač ... Ko je začutil, da ga gledava, se je spet spustil v vodo, med lokvanji in zelenjem ... Ko sem potem mami pripovedoval, da sem videl povodnega moža, je sicer nekaj pritrjevala, a že takrat sem videl, da mi ne verjame ... In ko je potem bratu prepovedala, da bi hodil okoli vode, češ da je v njej povodni mož, sem jaz, ki sem bil leto in pol starejši od njega, takoj spet povedal, kako sva ga z Duso videla. Mama pa se spet ni menila za moje pričevanje in zdi se mi, da je celo rekla, da jaz, ki sem že velik, lahko že vendar vem, da ni povodnih mož. Kako bi to dveletna glavica spravila vkup in razumela? Za brata je povodni mož, zame ga ni! Videl sem ga in Dusa je bila z menoj in pokazala mi ga je, mama pa tako ... Ata je seveda še dolgo trdil, da so povodni možje, tudi še potem, ko mu otroci nismo več verjeli. Bal se je za nas, ker nas je vse tako vleklo k vodi ... Spomnim se tudi začetka druge svetovne vojne, četudi mi je bilo šele osem mesecev. Ali je to mogoče ali ne, seveda ne vem in nisem nikoli raziskoval. Razločno pa danes vidim mračno klet s svečami, ki so kar naprej ugašale, vidim gručo ljudi, ki moli in šepeta, vidim korajžne hlapce, ki hodijo v temo, pa se spet nemirni vračajo ... Nemcev še ni bilo nikjer, le starojugoslovanska vojska se je umikala in naročila ljudem,

naj se umaknejo v klet, ker bojo minirali železniški most in tako otežili nemški prodor v Maribor ... In potem je res zabliskalo in strašno zagrmelo, nas vrglo po tleh ... Bajje je umrl I udi neki otrok, ki ga je imela mati v naročju v.. Od zračnega pritiska, so pravili ... Seveda verjamem, da je ta spomin povsem nezanesljiv, bilo mi je osem mesecev ... Ata in mama sicer pravita, da je bilo tako, Ile verjameta pa, da se res spominjam ... Ko mi je hilo dve leti, smo se preselili iz te prve naše hiše - to j! dččka Pilcovega gospodarskega poslopja - na hrib, kjer je bila majhna, iz ilovice zbutana kočja z majhnimi okenci ... Ata nas je selil z vozom in Pilcovimi volmi. Spomnim se, da so mu volji pobegnili in da se je pohištvo kotalilo po hribu. Ata pravi, da je bilo tako, ohcnem pa me takoj zavrne, da se tega gotovo ne nuircrn spominjati. Tako smo se preselili na hrib in obzorje mojega sveta se je strahovito povečalo. Pred nami je ležala pesniška dolina, v daljavi sta se videli dve cerkvi, najprej Kungota, potem pa, tam daleč na koncu sveta, Urban, kjer je sonce zahajalo. Za našim hrbtom pa so bili jareninski hribi, kjer je sonce vsako jutro vzhajalo. Nikoli se nisem toliko nagledal sonca kot takrat. Ata je imel zdaj dlje v službo, mama je morala v dolino na delo, toda bili smo sami v »svoji« hiši, lahko smo imeli svoje gospodarstvo, nihče nam ni gledal v lonec ... Nismo več jedli v skupni kamri za hlapce in deklet, ampak za domačo mizo ... Pileova vila v dolini je bila videti s hriba manjša, manj mogočna ... Tu sem preživel svoje otroštvo, ta hrib je postal moj svet. .. Tu smo gledali, kako je vlak, ki se je za minuto pokazal med hribi, peljal našega ateja na fronto Mama se je jokala, sestra menda tudi, brat tudi Brat se je seveda jokal zaradi mame in

sestre, saj še ni razumel, da gre ata od nas ... Jaz pa sem ateju celo zavidal, saj se je vendar peljal z vlakom ... v svet ... v Nemčijo ... mogoče na vzhod ... In saj nas je pred odhodom vse objemal in poljubljal in zagotavljal: - Vrnem se, zagotovo se vrnem, mama, otroci ... Toda dolgo smo bili sami in smo vsi skupaj jokali po večerih od tesnobe. Mama nam je brala njegova pisma, ki so se vsa končala z ljuba Micka, zdaj pa poljubljam prvo tebe in potem vse najine otroke, Jožico, Tončka in Frančka ... Spodaj na Pileovem pa so bili nemški vojaki ... Nekoč so ustrelili moškega, ki je tekel čez polje ... Ob koncu vojne so požigali svoje stvari, požgali so tudi cel kup smuči ... Z bratom sva gledala in nisva upala prositi, naj dajo smuči raje nama ... Ko so ti Nemci že odšli, z njimi pa tudi Pile z vso družino, so prišli mimo naše hiše še zadnji vojaki ... Mamo so prosili, naj jim da mrzlo vodo. Bili so zelo žejni. Mamo so potem po vojni ljudje celo ogovarjali, da je dajala vodo Nemcem, ona pa je rekla, da ni dala vode Nemcem in vojakom, ampak ljudem Nekoč so šli mimo naše hiše partizani. Bosi so bili Mogoče ne vsi, ampak v svojem spominu jih vidim bose ... Pa Bolgari, ki smo se jih na moč bali. Potem pa smo čakali ateja Vojne je bilo že davno konec, njega pa še ni bilo Pa je prišel. .. In potem smo dobili nekaj zemlje in zdelo se nam je, da je tudi ta nekdanja Pileova hišica naša. Ata jo je popravil in pleskal ... Dobili smo elektriko, otroci smo začeli hoditi v šolo v Pesnico ... Odkrivali smo svet... V Pilcovo hišo v

dolini so se vselile številne družine nekdanjih hlapcev in dekel in viničarjev. Zanimivo, da so začeli hišo takoj uničevati, trgali so parket s tal, polknice so zmetali z oken, lestence so razstavili na stotine koščkov lepega brušenega stekla. Na hribu ni bilo vode in včasih smo hodili daleč ponjo Ata iri mama sta najbrž tudi veliko garala in trpela A mi

smo živeli lepo in srečno otroštvo. Najlepše je bilo, ko sta ata in mama zvečer razgrnila deko v travi in skupaj legla nanjo, mi otroci pa okoli njiju in smo gledali zvezde, ata pa je pravil, kako je gledal iste zvezde na fronti in kako je mislil na nas . - Mi pa na tebe, je rekla še mama. Otroci pa so bili zamaknjeni in tihi. Ko sva s sestro že odhajala vsako jutro na vlak iIII se vozila v Maribor v nižjo gimnazijo, smo se . .ncnada preselili bliže železniški postaji v veliko rumeno vilo, v kateri je predtem prav tako živel nek Nemeč, menda se je pisal Himmler ... Kako da je ata rluhil stanovanje ravno v tej hiši, ne vem. Bila je gosposka, taka s parketom in lestenci, le da jo je naša družina čuvala kot kako svetinjo. Ljudje so nam bili nevoščljivi, ker stanujemo v tako veliki in lepi hiši in prav takrat so govorili, kako da lahko dobi tako hišo družina, pri kateri so Nemci dobili tudi mrzlo vodo. In očitali so očetu, da je bil v nemški vojski. Toda tu ob meji skoraj ni bilo hiše, iz katere moški ne bi bili mobilizirani v nemško vojsko. Naš ata pa je tako pobegnil v Rdečo armado, k Rusom, k Stalinu, kakor je rad prav glasno govoril takoj po vojni ... Tu smo imeli otroci otroško sobo, ata in mama svojo spalnico, imeli smo verando in vodovod. V zgornjem nadstropju so živeli še Merfovi, a nas ni motilo, saj je bila hiša prevelika samo za nas. Tako smo se tudi počutili v njej, se mi zdi. Tudi mi otroci. Večkrat sva s sestro povabila iz mesta kakšne svoje sošolce in sva jim ponosna pokazala, v kakšni hiši stanujemo. Nekoč je bila pri sestri na obisku Cebetova Majda ... Šli smo na sprehod ... Prišli smo tudi do tiste prejšnje majhne hišice na hribu, kjer smo predtem živeli. Nisva poznala ljudi, ki so zdaj živeli v njej ... ampak hišico so povsem zanemarili ... Apno, s katerim jo je ata vsako leto pobelil, je odstopilo od ilovice, streha je puščala, na dvorišču je bil osat ... Z Jožico sva se spogledala in ona mi je dala znak, naj ne povem, da je bila to nekoč naša hiša ... Tako sva jo zatajila, hišo najinega pravega otroštva, napihovala pa sva se s to novo vilo, kjer smo zdaj živeli, zverando, vrtnicami, zelenimi polknica-mi ... Toda v tej hiši nismo predolgo uživali. Ljudska oblast je sprejela nekakšen odlok, po katerem naj bi prodala del ljudske imovine. In ta vila je bila ljudska imovina. Takoj smo vedeli, da ne bomo nikoli imeli toliko denarja, da bi lahko kupili to gospodsko hišo, ki je bila le malo manjša kot Pilcova ... Ata je ves nervozen hodil okoli, saj ni vedel, kam bomo šli, če bo kdo kupil to hišo. Ko sva nekoč v gozdu nabirala suhe veje, mi je rekel: - Tonček, ampak nekoč bomo imeli tudi mi svojo streho nad glavo ... Ali pa crknem ... Ne bom zmerom v državnih hišah. .. ne bom ... In šele zdaj smo vsi skupaj zares opazili majhno hišo, ki je bila tik pod »našo« vilo. V njej so živeli Vajngerlovi ... Star moški in stara ženska. Tudi ta hiša bo naprodaj, so nam povedali. Bila je to dolga, nizka hiša, s kuhinjo in eno sobo

ter dolgim hlevom in zapuščeno svinjsko kuhinjo, ki sta jo Vajngerla upo-rabljala za nekakšno kamro ... Ko je v veliki hiši še ivel Himmler, je v tej hiši živela služinčad in v svinjski kuhinji kuhala krmo za živino ... Zdaj živine ni bilo in Vajngerla sta si uredila kar prijetno majhno domovanje. In ko je ata izvedel, da Vajngerl ne bo licitiral za to hišico, ampak se bo preselil z ženo nekam drugam, se je v hipu odločil... Poklical nas je vse na vrt ob gospodarski hiši in pokazal dvajset metrov navzdol, kjer je stala podolgovata hišica: - To bo zdaj naša hiša! - Si nor, kje boš pa dobil denar! je vzkliknila mama. - Bom že .. Ob prodaji je bilo potrebno položiti nekaj denarja za kavcijo, potem pa so posamezni kupci licitirali. Ata Ili imel vsega denarja za kavcijo. Ni vedel, kaj naj stori. Z mamom sta bila tiha, prepirljiva, nestrpna ... Nekoč pa je prišel veder s postaje. - Sef mi je dal preostali denar ... Je rekel, da bom vrnil, ko bom imel... - Ampak, kaj če bo oni kupec imel še več denarja, je glodalo mamom ... Izvedeli smo namreč, da se za to hišico poteguje še nekdo drug, ki ga nismo poznali... Kako je potem potekala tista licitacija, kako je ata dvigal ceno, nisem nikoli izvedel... Mama in otroci smo čakali na dvorišču in gledali, kdaj se bo ata vrnil z občinskega ljudskega odbora. Prišel je mračen in jezen, toda mama, ki ga je dobro poznala, je rekla, da se samo dela ... Peljal nas je spet na rob vrta in pokazal hišico, na katero smo šele te dni postali zares pozorni. - To je naša hiša ... Naša lastna ... Naš novi dom. - Kaj se pa delaš! je rekla mama in objeli smo se in srečno skakali po travi ... To zdaj ni bila več podolgovata hiša starih Vajngerlov, to ni bila več nekdanja Himmlerjeva svinjska kuhinja, to je bila naša prva lastna hiša ... Vsi smo čutili, da vila nekako ni bila po naši meri. Nič nam ni bilo žal, da se bomo poslovili od parketa, brušenega stekla, zelenih pol-knic ... Šli bomo na naše ... Nič ni pomagalo, da so naju ravno takrat s sestro v šoli na veliko učili, da je privatna lastnina največje zlo in da je največja vred-nost skupna lastnina ... Ne, tudi midva sva bila srečna, da bo nekaj naše ... Prejšnje hiše so bile Pilske in državne, ta majhna, svetlo rjava, obledela, k hribu stisnjena jerebica pa bo naša. In smo se preselili.iko sta Vajngerla odšla ... Ker sta odnesla s seboj tudi stvari, ki niso bile nujne, tako na primer železne kolobarje na štedilniku, se je ata še nekaj tožil zaradi njune lakomnosti. Mama ga je komaj pregovorila, da ni še bolj letal okoli advokata ... In res se je zdaj obnašal kot pravi gospodar ... Kar naprej je govoril moja hiša, moj vrt, moj studenec ... Takrat smo zelo težko živeli ... Da smo lahko plačali letni obrok, smo pokosili vse škarpe ob železnici, ata je najemal pri kmetih, ki niso zmogli dela, travnike in vse poletje smo spravljali seno. Na pomlad, ko je imelo ceno, ga je ata prodal. .. To je bil le del dolga! Drugi del je prislužil s teletom. Liška je vsako leto povrgla telička, ki smo ga lepo krmili in ko je bil najlepši in najbolj neugnan, ga je ata prodal ... Nismo bili preveč žalostni, čeravno smo se kisali, saj smo vedeli, vsak teliček je en obrok... Ata je kamro preuredil v veliko sobo, kuhinjo je povečal in na stene pritrdil porcelanaste ploščice, otroci smo spali v svoji majhni sobici ... Z bratom nekaj časa v skupni postelji, sestra seveda sama ... Tu sem preživljal svoja mlade-niška leta, se ranjen od nesrečnih ljubezni skrival v sobi in pisal prve tako lepe in tako lepo

žalostne pesmi, tu sem noro bral Cankarja in se ga učil na pamet, tu sem prvokrat bruhal od pijače ... Ata pa preurejal, popravljaj, se napihoval ... Ko smo kakšno nedeljo jedli v kuhinji, je rekel: - Bi rad vedel, koliko Pesničanov danes je v tako rihtani kuhinji, kot je naša ... - Ja, boš tiho! ga je pokarala razumna mama ... Vsi smo morali delati. Ko smo poleti vozili domov tisto seno, ki ga je potem ata pomladi prodal, smo bili včasih na koncu moči. Pod streho smo stlačili kak dan tudi po tri vozove sena. Ata je metal na podstrešje, mama je sprejemala z vilami ob odprtini na pročelju, sestra je »vozila« z vilami seno po podstrešju, z bratom pa sva ga neusmiljeno tlačila za streho, trem ove, opeko ... Bili smo premočeni, črni od prahu in ko smo se na koncu svojih moči potem spustili po lestvi na tla, so nam noge drgetale, telo pa klicalo po hladni vodi ... Ata pa je rekel: - Skoda, da nimamo še vsaj treh voz sena ... - Si nor! smo vzkliknili ... - Bi lahko pomladi prodali ... Hišo smo ljubili vsi, največje načrte pa je imel z njo ata ... Kar naprej! Iz te hiše smo tudi odhajali v svet. .. V solzah smo se ločevali ... najprej od sestre ... potem sem šel jaz ... potem brat. Midva sva šla v okolico Maribora za učitelja, brat, najmlajši, najbolj nenavaden pa znenada najdlje ... Na morje Za mornarja ... V tej hiši sem spoznal, kaj je slovo kaj je mati, ki ostane sama, kaj oče, ki mu drgeta brada, pa noče pokazati ... Toda v hišo sem pripeljal tudi nove prijatelje in potem dekle ... Iz te hiše, hišice sem šel k poroki, v njo sva z Milko prinesla malo Mojco ... Ta hiša je bila jaz, je bila mi ... Potem je brat pošiljal domov svojo mornarsko plačo in ata še vedno ni imel miru, čeravno ni bil ne več mlad in ne več zdrav ... Porušili so najprej pol hiše in ob njej začeli graditi novo ... Ko je bila ta napol gotova, so porušili še preostali del naše prve prave hiše, hišice ... Zelo mi je bilo hudo po njej. V njej so bili moji spomini, moje pravo otroštvo in mladeništvo. O njej sem sanjal v Bileči pri vojakih... Zdaj pa so jo porušili, umorili in zgradili novo. Kako sta ata in mama skoraj sama zgradila novo hišo na istem mestu, ne vem ... Sestra in njen mož, brat, ko je bil na dopustu, sosedje so pomagali, jaz prav malo ... Študiral sem, pisal, se iskal... redkokdaj sem imel čas. In zdaj stoji tam nova dvostanovanjska hiša in o rumeno rjavi jerebici ni več sledu ... Toda eno stanovanje je prazno ... Otroci stanujemo v mestu, v stanovanjih ... Ata in mama sta sama ... V novi hiši. In ata je zmeraj kaj bolan. Najbolj je nesrečen, ker ne more več delati ... Zadnjič sem hotel obiskati vse naše hiše ... Peljal sem se do Pilcovega posestva. Nisem verjel očem. Veliko gosposko poslopje sicer še stoji, na več mestih je počeno, rane nevarno zevajo ... Nekaj čudnih ljudi me je gledalo izza razbitih šip. Ribnika ni več. Odlagališče smeti, štedilnikov, koles, dežnikov ... kot nek neresničen nenaseljen svet. .. Ni vrb žaluj k in povodnega moža zdaj res zagovoto ni. Baje se je pred leti pripeljala s svojim možem ~z Nemči~je, da bi videla dom svojega otroštva ... Ko je zagle~dala hišo, je ustavila mercedes, se razjokala, obrnila avto ter se odpeljala ... Tako ravnajo ljudje s skupno imovino ... Tudi one mile hišice na hribu, kjer se vidi sonce od vzhoda in zahoda, ni več. Ker je bila manjša in iz ilovice, je propadla še prej. Kupček opeke, kot krasta na rani, te na vrhu hriba spomni, da je nekoč tu stala hišica mojega zgodnjega

otročstva ... Res, zdaj neznani ljudje gradijo na istem mestu drugo hišo ... Tista vila ob postaji še stoji Nekoč je bila gosposka, skoraj pregosposka za nas Tudi ta zdaj propada.Še se drži... a koliko časa še ... In one podolgovate rumeno rjave jerebice ni več, smo rekli... Tudi prenovljena kuhinja, na katero je bil oče tako pono-sen, je izginila in seno za tramovi ... Zdaj je tam lepa nova hiša, kakršnih je v Sloveniji stotisoče ... V njej sta ata in mama. Koliko časa še? Rad grem k njima ... Toda nikoli ne rečem: - Grem domov ... Ampak grem v Pesnico ... Grem k ateju in mami... Nikoli pa domov ... nikoli več. Toda skoraj sta imela nesrečo tudi s to novo hišo.Ob njej imata le malo svoje zemlje, okrog in okrog je zemlja, ki je »društvena imovina« in z njo zdaj gospodari agrokombinat. Ker pa se mu ne spleča, da bi jo obdeloval, jo je podaril nekemu podjetju za zbiranje starega papirja. Ti so začeli cel hrib z buldo-žerji zravnovati, kot oaza pa je ostala naša najnovejša hiša in vrt okoli nje. Ker pa so živo zarezali v zemljo,je začel plaz odnašati najprej vrt in potem že tudi vogal hiše ... Starša sta se morala izseliti ... Lahko si mislite ostarelega očeta in mamo, kako sta gledala, kaj se godi z njuno hišo in zemljo oo. No, potem so napako vsaj delno popravili in hišo utrdili tudi na tistem nevarnem vogalu. A zdi se mi, kot da nimata več pravega veselja z njo ... Ni čudno, da ata pravi, da bo vse skupaj vzal hudič oo. Sam seveda ne mislim tako, četudi je res, da so vse druge naše hiše ali že umrle ali umirajo. Zakaj pa sem se prav danes, ko ležim na pogrjnjeni postelji v sobi nekega tujega hotela, spomnil na naše hiše, ne vem. Morda je kriv dež, ki škreblija na okno. Morda je tu vse tako tuje, da se človek nehote spomni na nekaj domačega, svojega, pozabljenega ... Kakor je pisal Cankar o svoji izbah, tako bi lahko jaz o naših hišah: Spominjam se na naše hiše s toliko prisrčno st jo, kakor na svoje prijateljice in ljubice oo.

Ata in čebele

Kdaj se je začel moj ata zanimati za čebele, ne vem natančno. Zagotovo pa šele na »stara leta«. S čebelami je dosti dela, potrebni so panji, posebne naprave, celo posebna obleka s klobukom, ki ima nekakšno mrežico za varovanje pred čebeljimi piki. Čebele jemljejo človeku tudi dosti časa. Po vojni, ko je ata delal na železnici in potem pri kmetih, kadar ni bil v službi, za čebele kajpada ni bilo časa. In za nas siromake so bile tudi nekaj »gosposkega«. Med smo si zato zelo redko namazali na kruh in prav spomnim se, da so nam kdaj pri kakem kmetu dali kos kruha, s katerega je pomalem tekkel med, ki smo mu pravili tudi strd, mi pa smo lizali skorjo in lovili med, ki je lezel po njej ali skozi luknje v sredici, ter odlašali, kdaj bomo zagrizli v sladko in sočno dobroto. Kljub temu, da nismo imeli čebel, pa je ata obžaloval vsako čebelo, ki je pičila: njega ali katerega od nas otrok, ko smo bosopetili po travi in deteljici. - Uboga, med je nabirala, zdaj pa bo umrla. - Zakaj uboga, saj je ona pičila? In zakaj umrla? smo spraševali. - Čebela ni kakor osa, je pojasnjeval ata. Ima tako želo, da ga ne more izdreti in zato umre, kadar piči. Uboga. pobočje pod n~)vo hi.šo nekoliko. pod.

brajdami krasil nov Partljičev čebelnjak. Ata se Je vpisal V čebelarstvo, k piši je pričel poštar poleg Ribiča in upoko-jenske Vzajemnosti prinašati tudi Čebelarja in prav kmalu nama je s hčerko ob obisku postavil na mizo dve steklenički, povezani z najlon papirjem. _ Nata, moj prvi med. Včeraj smo žlajdrali! Morda sva z Mojco pokazala premalo veselja, morda nisva niti vedela, kaj pomeni žlajdrati in kaj vse je mors! ata narediti, da nama je lahko poklonil svoj prvi med. Mam~ j~ priučil in nekoli~o prisilil, da mu je pomagala: Mislil, da so poleg nbolova zdaj postale čebele njegova nova strast. Seveda je imel s čebelami razne nezgode. Nekoč ga je ena ri~ila v uho in .P?tem zlezl~ v sl.uhovod in za vruga je ru mogel spraviti ven. PraVI, da Je še dolgo živela v njegovem ušesu, potem pa je le šel k zdrav~niku, kimu najprej ni niti verjel, potem pa je le spravil na svetlo mrtvo čebelo. Ata jo je kajpada obžaloval, nekaj iz u~miljenja, nekaj pa tudi zato, ker je bila zdaj v njegc)ve.m čebelnjakuvena če?e~a manj. Mislil, da se je nal~edIl ~a.dobrega ce?elafJa In nazadnje smo med celo prodajalI. Kot nekaj posebnega pa mi ga je vedno dal -;a Mojco v Ljubljani ali za Milkino mamo v Varaždinu. Vendar na očetove čebele nisem nikoli posebej mi~li~; dokler. ni zares zbol~l.. Ko je lezal nekaj mesecev bodisi doma bodisi v bolnici so ga začele skrbeti čebele. Precej je zameril bratu Fran(~iju, ker se premalo briga zanje. Od mene sploh ni pričak?val, d~ bi lahko mislil ali skrbel zanje. Nikoli nise }Il bil praktičen človek. Za to je bilon pri hiši ali pa franci. _ Ceb~le mi bojo zbolele, dobile bojo uši, nihče pa ne dimi čebelnjaka, je tarnal.In od takrat so se tudi nam smilile čebele, pa četudi so nas pičile in smo bili ote čeni . Ko sem pred več leti prišel k ateju na obisk v Pesnico, mi je zarotniško pokimal in rekel: - Pridi pogledat, kaj sem pridelal! Šla sva mimo vrta med tistih nekaj sliv, ki jih je nasadil na svojem majhnem posestvu, če smemo tako imenovati deset arov okoli nove hiše. Pokazal mi je nekakšno škatlo sredi trave. - Čebele! je stegnil roko. - Čebele, od kod? sme se začudil. Ššš! je rekel in me utišal. Potem mi je povedal, da so od nekod priletele čebele, ki so se rojile. En roj je obsedel na naši plavkici, kakor pravimo tistim skrivenčnim dreve~som, ki rodijo zgodnje slive, iz katerih potem žgemo žganje. Mama mu je pokazala grozd čebel, ata pa je vzel škatlo in splezal na drevo. Ker še ni niti dobro vedel, kako se ogrebejo čebele, je odžagal vejo in jo odnesel v škatlo z rojem vred. Pač, nekaj čebel ga je popikalo, druge so ko nore vršele okoli njega in vej, toda večino je postavil na tla v škatlo. In kjer je matica, tja čez čas sedejo vse čebele. Zvečer so se umirile, potem je zbil iz desek en sam panj, dal vanj, kar je treba, in potem še čebele. Nekaj časa je molčal v strahu, da ne bo kdo pri~el iskat čebel, potem pa je svojo najdbo zaupal čelJelarju Dajčmanu, ki je prišel k hiši, poučil ateja o n:ljnnejšem in mu seveda povedal, da samo z enim panjem in enim rojem čebel ne bo nikak čebel ar. In tako je šlo naprej, dokler se ni ata izuril, nakupil nove panje, dobil, 14:upil ali ujel nove roje in postal čebel ar . Brat je v mestu sam zvaril veliko železno ogrodje za nov čebelnjak in čez nekaj časa je - Saj bom jaz, je rekel Franci. - Ja, zdaj je že tako prepozno. Ko smo ga nazadnje pripeljali iz bolnice domov in ko so nam zdravniki povedali, kako zelo so

ateju šteti dnevi, so ga čebele prav obsedle. Ležal je v kuhinji na kavču, pozorno vlekel na uho, kaj se dogaja v hiši in okoli nje in se grozno mučil in mučil. - Kdo je pozdravil? Se je pripeljal avto? Je mogoče Tone prišel iz Ljubljane? Ni nekdo poklical? je nemočen spremljal zvoke in šume in tudi precej izmučil mamo. Vsem se je pravzaprav najbolj smilila mama, čeravno je umiral ata. In kakor se rado zgodi pri bolnikih, ki imajo raka, je ata kakih štirinajst dni pred smrtjo tako rekoč čudežno ozdravel. Ozdravel »pod narekovaji«, kot rečemo. Zunaj je bil maj, ki se je prevesil v junij. Presunilo me je, ko mi je nekoč komaj izdaval stavek: - Kako lepo vreme imate? Kako vam sije sonce! Kot da je spoznal, da ne sije več zanj. In ko je prišlo to čudežno poboljšanje zdravja, smo ga peljali, naj-večkrat brat in mama, na balkon hiše, kjer je spet opazoval Pesnico, železniško postajo, sadovnjak in kajpada čebelnjak pod brajdami. - Čebele, čebele, zakaj ne morem do njih! Postajal je vse bolj agresiven. Čebele so postale njegova fiksna ideja. Mama se je jokala, saj je vedela, da s čebelami po atejevi smrti ne bo vedela kaj početi, a se je delala, kot da bo že skrbela zanje. Neko nedeljo, ko sem bil ravno na obisku, so se rojile. Mama mi je dajala neke znake, češ naj grem z njo na dvorišče. In res, na spodnji plavkici je že bila črna kepa čebel, druge pa so norele okoli drevesne krošnje, ki je ravnokar odcvela. Mama je bila v očitnem precepu. Ali rojenje čebel žal! in puEva jakše, da odletijo, če ne danes pa jutri, ali pa PISCe nekoga, ki jih bo spravil v panj m. v čebelnjaku. To pomeni, da bi morala takoj povedati. Ati, da čebele rojijo. Bala se je njegoveš *Vzemi: Jennifer, morda celo blazne ideje, da bi poskljisl hoditi, esyar ru mogel že nekaj mesecev; skratka da pi ga rojenje čebel ne zmučilo čez normalno mejo. Ata pa je sveda že začutil, da imava nekaj za bregom, čeravno Je ležal v kuhinji, jaz pa sem hodil z mamo 0);011 dreves. Mama Je celo od jeze metala grude zemlje v čebele; mogoče pa je mislila, da bojo odletele. Fotem sva se le odločila. Vedela je, da sosedov Diago pozna nekega fanta iz Gačnika, ki se tudi ukvarja s čebelami, poiskal sem Draga, sedla sva v avto in se odpeljala v Gačnik. K sreči je bil fant doma; bil je ravno ~as kosila, pa je pustil kosilo, vzel zaščitno obleko m ze smo se vrnili k naši hiši. Zdaj je ata že sedel na balkonu. Z marr'? sva poiskala kartonsko škatlo in fant ki sem mu poabil i~e, je ~el k 9revesu, da bi snel ;oj, posadil matlc.o.v skatlo .m p~)Cak~l, da se vse čebele preselijo k ~JeJ.y Prav hitro Je pntekel nazaj, rekoč, da tako di~JI~ c~?el, kot S? naše, še ni spravljal z drevesa. Kljub zaščitni obleki so ga vsevprek popikale. Zdele so s~ mu napol domače napol divje. Obenem mi je razlotal, ka~o s~ lahko nek roj. tako skvari. Ata ni verjel, d:l so knv~ cebele, ampak Je trdil, da je fant navadna nerod~. OČ!n? sta. se pozn~l~ iz čebelarškega društva. F(ilnt IZ Gačnika Je bil tajnik društva, tudi ateja je doP~o p~znal s.sestankov. Vendar je ata trdil, da nima pc)Jm~ in da Ima vse ~nanje samo iz knjig. Ujezil sem se in r~kel ateJI~, n~J ne kritizira človeka, ki je pustil nedeljsko kosilo m domače ter šel na Pesnico, da bi nam naredil uslugo. Fant je sicer študent tehnike v Mariboru, a zaljubljen v čebele. Ata je hotel s tem kritiziranjem, ki je z leti in boleznijo postalo njegova slaba razvada, pokazati tudi to,*

kako sovraži knjige, študente, teorijo in kako so prave izkušnje tiste, ki si jih človek pridobi z življe-njem. To s knjigami je bilo pri naši hiši sploh zanimivo. Midva z mamó sva požirala knjige, sestra je brala, kar je morala v šoli in nekaj tudi iz veselja, brat ni maral knjig, ata pa jih je očitno sovražil. Kot nekaj tujega, neznanega, nasilnega, njemu nedoumlji-vega. Vsi smo bili presunjeni, ko nam je mama povedala, da ji zadnja dva meseca svoje bolezní ne dovoli več, da bi brala. Hotel je, da bi se več čas ukvarjala z njim, ne pa sanjarila s knjigo v roki. Mama in sestra sta mu to kar nekam zamerili, čeravno sem ju jaz prepričeval, da zaradi injekcij morfija in bolezní niti ne ve, kaj govori, in da bo na žalost tako prej ko slej umrl in bo pač mama brala, kolikor ji bo volja in kolikor ji bo dovoljevalo zdravje. Vsi pa smo bili presenečeni, saj se je zdelo, da je sovraštvo do knjig tlelo v njem od otroštva, ko so mu jih priskutili v šoli kot nekakšno tujo učenost. Fant je ostal dolgo pri nas, dokler se niso čebele toliko umirile, da jih je zgrebel z drevesa. Medtem je prišel k ateju na teraso in prav lepo sta se pogovarjala. Ata mu je opisov al belezen in govoril o svojem večnem upanju, da bo jutri boljše in potem spet boljše, da mu bo pomagalo sonce in da bo čez čas spet šel k čebelam. Mami je zadrhtela brada, saj je dobro vedela, kako je z njim, vstala je, kot da godrnja, in se odšla crnihat nekam vstran. Potem smo to s čebelami uredili in fanta sem odpeljal domov. Dal sem mu tudi nekaj denarja. Ko sem spet prišel, se je ata jezil in mi hotel vrniti tistih nekaj novih jurjev, ki s~m jih dal študentu čebelarju. - Čebele so moje veselje, ne pustim, da bi mi to drugi plačevali ... Čeravno imam malo penzije, to bom že plačal, j~ govoril. Potem je bil spet nervozen, ker mu nihče ne dimi čebelnjaka in tako ne uničuje parazitov, 1Ci napadejo čebele. Franci si je našel čas, toda oba z mamó sta bila popikana, da je bilo veselje. Zanimivo, da se ateju nista nič smilila, ampak jima je očital, da pač ne znata in tudi nočeta ravnati z njegovimi čebelami. Franci je potem še res delal okoli čebelnjaka ... Potem se je spremenilo vreme in zdravje se je strašPo poslabšalo. Ves čas tega nenadnega začasnega ozdravljenja je ata jedel kot za stavo, čeravno ni bil nikoli niti povprečen jedec. Hotel je biti informiran o vsem, debatiral je in delal načrte. Toda njegove oči so ga izdajale. Bile so bolj svetlo sive kot sicer in nekam globje. Meni so se zdele panične. Globoko v njih je bila groza. Govoril je, da bo shodil, prinesel sem mu bergle za ta srečni trenutek, a v očeh je bila groza in strah. - Tone, zlizal se bom, mi je rekel, a oči so izdajale, da sam ne verjame. Spet je pokritiziral Francija, ker ne skrbi za čebele. - Ata, sam praviš, da so čebele ljubezen, po-sebno veselje, nekaj konjiček. Če tega ni v človeku, mu ne moreš zameriti. Tudi v meni tega ni. - Če bi samo enkrat, dvakrat šel v čebelnjak, bi jih vzljubil, mi je rekel. Tudi Franci. Potem so mi telefonirali, da je »ozdravljenja« konec in da. je ata spet zelo slab. Šel sem k njemu v petek, soboto in v nedeljo. Zelo se je mučil. Ni bil več pri zav~sti, ko sem ga zadnjič bril. Toda imel je strašno nemirne roke, ves čas je »delal« z njimi. Mami je včasih rekel, naj mu da puško s police, četudi nismo nikoli imeli nobene puške in je ata orožje sovražil. Meni se je zdelo, da se nečesa brani. Človek bi mislil, da se brani pred čebelami, da ga ne

bojo popikale po glavi, če bi ne vedel, da se jih ni bal, da ga njihovi piki niso boleli in da je obžaloval vsako čebelo, ki ga je pičila. - Uboga, umrla bo, ker me je pičila ... Škoda zanjo, škoda ... Potem ga je bilo vsak dan manj in je ugasnil. Dva dni prej je bil Franci pri čebelah. Ko je izvedel za atejevo smrt, je bil še ves otečen od pikov. Po obrazu in okoli oči. Bajе si je ob novici najprej naglas očital, zakaj ni naredil ateju večjega veselja s čebela-mi. In ob vsem hudem, ki nas je stisnilo za grlo ob prvi pravi izgubi v našem življenju, je bilo v zraku tudi vprašanje, kaj bomo s čebelami. Franci že pravi, da bi jih obdržali in da bo res skrbel zanje. Morda se je našel tiste ljubezni, o kateri je govoril ata. Jutri ga bomo pokopali. Če je kje kako božanstvo, morda gleda zdaj na zemljo neko veliko oko in vidi, da nam je umrl ata. A za to božanstvo, če kje le je, atejeva smrt najbrž ne pomeni niti toliko, kot je ateju pome-nila smrt ene same čebele. Morda pa to vseobsegajoče oko le vidi atejevo žaro in potem neko grozno in tuje božanstvo mrmra, kar je mrmral ata ob vsaki mrtvi čebeli ... - Ubogi, umrl je ... škoda, škoda ... A če takega božanskega očesa ni? Morda je še v shrambi vsaj en kozarec atejevega medu. Ne bomo ga pojedli, naj ostane do konca sveta. Mi bomo živeli še nekaj časa naprej, mama bo lahko spet brala knjige in se vmes jokala, ko se bo spomnila na ateja in njegovo čudno prepoved, čebele bojo rojile morda

Sveče za Šempetersko gorco

Ko se je ata vrnil iz vojske, nam je večkrat pripovedoval zgodbe iz najhujših časov svojega življe-nja. Sam ne verjamem, da sem res ostal živ, je govoril. Najbrž mi je pomagala Devica Marija. - Devica Marija? smo se čudili. Kaj si jo videl? - Ne, pač pa sem imel njeno podobico ... - Kakšno? - Poslušajte! Saj veste, da so me kot Štajerca Nemci kar nasilno mobilizirali. Ves čas sem premišlje-val, kako bi pobegnil k Rusom. A to je bilo smrtno nevarno; Nemci so vsakega ustrelili kot dezerterja, če je poskušal kaj takega. Potem pa so nam v Erlangenu rekli, da gremo na vzhodno fronto ... - Kje je Erlangen? - Kaj je to vzhodna fronta? - Kolikokrat vam bom še povedal! Erlangen je nemško mesto ... Od tam smo šli v boj na Ruse, ki so se takrat že bližali Nemčiji. Vzhodna fronta je bila najbolj nevarna. Jaz sem si kar želel na vzhodno fronto, ker sem računal, da bom tam lahko pobegnil k Rusom, to je v Rdečo armado in k Stalinu ... Seveda sem se zelo bal, da bi prej ne padel, saj so takim vojakom, kot sem bil jaz, pravili kanonfuter ... - Kanonfuter? - Ja, nas, ki nismo bili Nemci, so poslali prve v boj, ko so še padale topovske granate ... To pomeni, da smo bili hrana za topove ... kanonfuter pač! In tako sem se odločil in šel zadnjo nedeljo v Erlangenu k maši v veliko Marijino cerkev. Saj pred vojno nisem bil kaj prida pobožen, celo norca sem se delal iz tega, da bi Marija brezmadežno spočela ... - Kako brezmadežno ... in kaj je to spočela ...? - Če me boste kar naprej prekinjali, ne bom več govoril... Šel sem torej k

maši in spovedi. Človeku je ljubo, da nima grehov, če gre na fronto ... Duhovnik, ki me je spovedoval, me je vprašal, če se bojim smrti. Rekel sem, da se bojim. Potem mi je dal drobno podobico Device Marije in mi rekel: - Če boš imel to vedno pri sebi, te krogla ne bo zadela. .. Marij a bo pazila na tebe... Samo pet mark mi moraš dati za podobico ... - Dal sem mu denar in skrtil podobico v žep na srajci. Nikomur nisem povedal, da jo imam. Nisem verjel, da mi bo podobica pomagala, a vseeno mi je bilo malo lažje pri srcu, ko so nas s transportom peljali iz Nemčije na Madžarsko in potem še naprej proti vzhodu ... In smo prišli na fronto! Boljše, da vam ne povem, kako je bilo. Krogle dumdumke, stalin ove orglice, granate, mine, bombe ... strašno ... Čisto smo se približali ruskim rovom. Tudi mi smo se zakopali. A Rusi so bili močnejši in naš komandir je ukazal umik ... Vsi so z veseljem bežali nazaj, čeravno so mnogi padali kot pokošeni, tako so Rusi žgali po njih. Jaz sem se potuhnil v rovu. A tudi jaz si nisem upal dvigniti glave iz rova in zaklicati Rusom, naj me ne ustrelijo, ker sem Slovenec in da sovražim Nemce in Hitlerja in da bi rad k njim ... Če bi le dvignil glavo iz rova, bi imel v njej luknjo. Saj sem poskusil z belim robcem, a so kar žgali po vsem, kar se je pokazalo izza okopov. Preveč pa tudi nisem upal kazati svojega namena, saj je prav lahko ostal kje v bližini kak nemški oficir, ki bi me takoj počil, če bi videl, da se predajam. Potem se je spustil večer in jaz sem se napotil proti ruskim rovom. A izgleda, da so se tudi Rusi umaknili ... Seveda sem tvegala, da me na mrtvi straži takoj ustrelijo, a tolažila me je podobica Device Marije ... - Kaj je to mrtva straža? - To je straža, kjer nihče ne zakliče stoj ili pucam, ampak kar ustrelijo ... Potem sem hodil za Rusi in jih našel. Takoj sem se predal, a neki ranjeni ruski oficir me je hotel vseeno ustreliti. Ti mene streljal, ti mene streljal! je vpil in kazal na rano v nogi in na mojo nemško uniformo. A neki drugi oficir mi je rekel, pojahaj z mano, Franc; ta me je rešil. Ne, pravzaprav me je rešila podobica Device Marije. Potem sem bil pri Rusih, imeli so me zelo radi, bil sem v kuhinji ... - Saj to si nam že stokrat povedal, je rekla mama, ki je bila očitno že sita vedno istih atejevih zgodb. Mene pa je vsakokrat znova zanimalo. - Misliš; da te je res rešila Marija? - Seveda. Po vojni sem srečal v Mariboru Šnu-derlovega Tineja, ki mi je povedal, da je tisto noč padel cel naš vod, samo on je ostal živ. Za mene je namreč tudi mislil, da sem padel. In povedal mi je, da je ostal živ, ker mu je župnik v Erlangenu prodal podobico Device Marije. Meni tudi, sem vzkliknil in postalo nama je jasno, da naju je res rešila Devica Marija ... Vsi drugi so padli . . . - Saj ne veste, če ni kdo od tistih, ki so padli, tudi skrival podobico Device Marije? sem vprašal. _ Ne, ne, gotovo je niso imeli, saj drugače ne bi padli ... Zl, kaj pa sva Tine in jaz ostala živa ... ? Zato bomo vsako leto na dan Velike Gospojnice nesli svečo na Pekrsko gorco, da veste. Vsi bomo šli na božjo pot in na proščenju prižgali svečo pred Marijinim oltarjem ... Vsako leto, ti, mama in otroci ... _ Kaj pa kadar boš v nedeljo v službi ... ? je vprašala mama. _ BonI že rekel šefu postaje, naj me pusti ... Me bo pa Lešnik zamenjal... In res smo nekajkrat v prvih povojnih letih ob prazniku Velike Gospojnice, kakor pri nas pravijo velikemu šmarnu, odšli zgodaj zjutraj iz

Pesnice, šli ob progi cez reko Pesnico, se spustili v gozd pri Dragučovi, jo mahnili čez Pikel in Šlosperg in po kakih dveh urah hoje prišli do Šempeterske gorce. Ker smo vstali še v mraku in hodili po rosi, nas je najprej zeblo, potem pa nas je ogrelo sonce, ki je že vzšlo za Š~mpetrom ... Na Gorci je bilo že veliko romarjev, pred cerkvijo so bili štanti, kjer so prodajali lecate in škiferce, pili smo sladko medico, odrasli pa tako, v kateri je bilo žganje ... Potem smo šli zatejem v cerkev, Ji;..jer so lepo oblečeni duhovniki molili in peli, ministranti so držali neke posodice, iz katerih se je lepo dišeče kadilo, na koru so peli ob spremljavi orgel. .. Vsi smo bili nekam zamaknjeni in vzneseni in ker je šempeterska gorca zelo visoko, se nam je zdelo, da srflO blizu nebes. Ata je pokleknil in prižgal svečo pred Marijinim kipom, potem pa odšel ven, poiskal Šnuderlovega Tineja in druge moške; potem so pili in se šalili in zvečer je morala mama porabiti kar precej t)esed, da smo se odpravili. A tudi za nas otroke je lJil ta dan nekaj posebnega. Videli smo Dravo globOkO spodaj v dolini, potem tam daleč BoČ in Donačko goro in ptujsko polje, predvsem pa ogr0111nO novih ljudi. v(~asih so se Šemtpeterčani in Košačani stepli in nekoč sem videl, kako je velik kamen zadel nekega moškega poleg mene, da se je zvrnil kot ustreljen in iz glave mu je lila kri ... Stekel sem k mami ves prestra~en in še nekaj dni se potem nisem mogel pomiriti. Tako smo hodili na Gorco nekaj let. Potem pa se je zgodilo, da šef postaje Pesnica ni več pustil ateju, da bi to avgustovsko nedelja hodil na božjo pDt, saj je tovariš Sajovic prav dobro vedel, da je religija le opij za delovno ljudstvo. In moj ata je bil delovne ljudstvo. Pa tudi ata sam je počasi pozabil na vojske, na Erlangen, na podobico ' Device Marije, na Gorcc in svojo obljava. Kakšno leto s1110 še šli sami z mamo, potem pa tudi to ne ... Od takrat so minila dobra štiri desetletja. Ata se je postaral in zbolel, otroci smo odrasli, na Gorci ni bilo več nobenih proščenj in žegnanj. Življenje je teklo naprej, po svoje in drugctče, kot si je ata predstavljal. Prepričan sem bil, da je za vedno pozabil na Marijo in Gorco in sveče. Pred nekaj meseci je umrl za rakom in te dni sva šla z mame na njegov grob in prižgala svečo. Potem je mama rekla bolj sebi kot meni: .~ Eno svečo pa moram odnesti gor na Šempeter- sko gorco ... ~ Na Šempetersko? ~ Ja, ata me je prosil ... ~ Kdaj? ~ Kak mesec pred &mrtjo ... ~ Zakaj? ~ Ne vem. ~ Se je spomnil na Marijo? Je mislil, da bi mu lahko spet pomagala ... ~ Ne vem, ne spr~Šuj, je skoraj jezno rekla mama in videl sem, da ji je nadrobno zatrepetala brada in ustnice, kakor zmeraj, ko se je borila z jokom. - Pusti to, ne sprašuj, bom sama ... - Te bom zapeljal, mama ... - Ne, to bom sama uredila, pozabi, kaj sem rekla ... Ne vem, zakaj je mama tako reagirala. Mogoče ji je ata rekel, naj nam ne pove, da jo spet prosi, naj nese svečo na Šempetersko gorco in da spet računa z Marijo, da bi mu morda lahko pomagala. Morda pa ga je zapekla vest, da ni izpolnil svoje obljube in je želel pred smrtjo popraviti, kar se da. Vendar ne vem, kako bo mama sploh prišla gor, saj tudi že sama komaj hodi v breg ... Cerkev je zaprta, kako bo mama prišla do oltarja? Morda pa bojo zdaj zopet začeli s proščenji in božjimi potmi, ko so spoznali, da religija ni noben opij za ljudstvo in da tistim, ki verujejo v Boga in Marijo, celo pomaga živeti ...

Jaz ne verujem, a kdo ve, kako bo, ko mi bo grozila smrt ... Nič, svečo kupim in se popeljem po poljski poti na Gorco! In se spomnim na otroštvo, s pogledom pobožam lesketa-jočo se Dravo v dolini in potem poiščem Pobrežje, kjer je pokopan ata, le nekaj kilometrov od Marije, ki mu je enkrat pomagala, drugič pa nič več ... Smrt je vseeno večje božanstvo kot Marija. Na Gorci je tako lepo in tako visoko je človek ...

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Smihael
- Eva jakše
- Janezdrilc
- 109.182.131.233
- 86.58.34.36
- DARIO SEVERI
- Romanm
- Nejababič
- 46.164.20.43
- 194.152.29.99
- BgPink
- 91.237.135.173
- 77.38.34.162
- 90.157.134.4

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
 4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)